

3488

Thompson's Self-Defense

491 99-8
9-95

6-1885

4/14

2010

1 2002

321

ՊԱՐՏԷԶ ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՓՈՔՐԻԿ ԵՐԵՐԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՇՐՋԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՆՈՐ ԶԵԻՈՎ
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Ե Ի

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Ե Ի

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆԻՑ ՅԵՏՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԱՓՈԽԸ
ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ

Գ Ո Ր Ծ

ԱՔԳԱՐՈՒ Ս. ԳՈՒԼԱՄԻՐԵԱՆՑ

ՆԵՐԵՒԱՆ

Ի ՍԵՊՏԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ.

1885-ՌՅԼԴ

ԳԻՆՆ Է 30 ԿՈՊ.

491.99-8

Գ-95

ՊԱՐՏԷԶ ՄԱՆԿԱԿԱՆ

ՓՈԳՐԻԿ ԵՐԵՐԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՇՐՋԱՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՆՈՐ ԶԵՒՈՎ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Ե Ի

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ղ Ա Ն

Ե Ի

ԱՅՐԵՆԱՐԱՆԻՑ ՅԵՑՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԱՓՈԽԷ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ

Գ Ո Ր Ծ

ԱԲԳԱՐՈՒ Ս. ԳՈՒԼԱՄԻՐԵԱՆՑ

1885-ՈՅԼԴ

ԵՐԵՒԱՆ

Ի ՍԵՊՏԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ

№ **ՍԱՅԵՆՍԱԴԱՐԱՆ** 114.

БИБЛИОТЕКА
Никиты Осиповича
ЭМИНА. 254.

(ՄԿՐՏՁԻ ԷՄԻՆ.)

ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՆՈՐ ԶԵՒՈՎ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԵՒ ՊԱՅԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն

Дозволено Цензурою Тифлисъ 29-го Іюня 1885 г.

43895-*mk.*

ТИПОГРАФИЯ А. С. ГУЛАМИРЯНЦА Г. ЭРИВАНЬ.

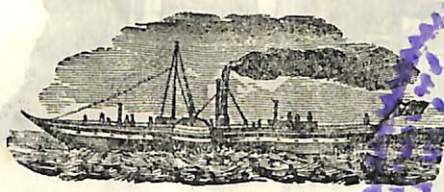
37007-62

ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՆՈՐ ԶԵՒՈՎ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

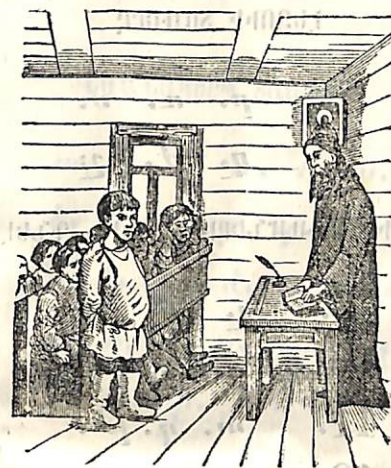
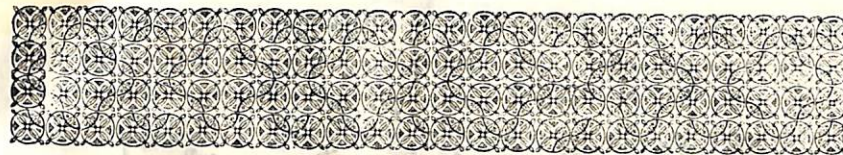
ԵՒ ՊԱՅԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն

Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ

ԴԱՍԻՆ

ՁԱԶՆՆԻՈՐ ՏԱՌԻՔ:

1. ա. է:
2. օ. ր:
3. ի. ե. ո:

ԿԻՍԱԶԱՅՆ

4. չ. յ:

ՇՐԹՈՒՆՔՆԵՐԻ ՏԱՌԵՐԸ

5. ա. բ. փ:

6. մ. վ. լ. ֆ:

ԼԵԶՈՒԻ ՏԱՌԵՐԸ

7. ը. ո. ս:

8. զ. ժ. շ:

ԼԵԶՈՒՆ՝ ՎԵՐԵԻԻ ԱԴԱՄՆԵՐԻ ԵԳԵԻՒՆ ԳՆԵԼՈՒ ՏԱՌԵՐԸ

9. ւ. ն:

10. ճ. չ. ջ:

11. տ. դ. թ:

12. ծ. ց. ճ:

ԿՈԿՈՐԴԻ ՏԱՌԵՐԸ

13. կ. գ. ք:

ՈՐԿՈՐԻ ՏԱՌԵՐԸ

14. խ. ղ:

ՆՄԱՆԱԶԱՅՆ ՏԱՌԵՐ

15. փ. պ. բ: ք. կ. գ:

16. թ. տ. դ: զ. ս: ժ. շ:

17. խ. ղ: ճ. ծ. ց: չ. ջ:

18. ջ. ճ. չ: բ. ո:

19. լ. վ: ո: ի. է:

ՆՄԱՆԱԿԵՐՊ ՏԱՌԵՐ

20. ա. ս. ո. ո. լ. տ. պ:

21. է. ե. բ. բ. գ. ժ. ֆ:

22. ծ. ն. ց. ճ. յ. ճ. մ. չ:

23. դ. ղ. ղ. բ. շ. ջ. չ. ւ:

24. ի. խ. փ. թ. վ:

ԱՄԲՈՂՋ ԱՅԲԵՆԸ ԿԱՐԳԱԻ. ՈՐ 39 ԴԻՐ Է:

ԴԱՍ 25.

ա. բ. գ. դ. ե. զ. է. բ. թ. ժ. ի. լ. խ. ծ.

կ. չ. ճ. զ. ճ. մ. յ. ն. շ. ո. չ. պ. ջ. ո. ս.

վ. տ. ր. ց. լ. փ. ք. և. օ. ֆ:

ԴԱՍ 26.

ՆՕՏՐԱՍԱՌՔ:

ա. բ. գ. դ. է. զ. է. բ. թ. ժ. ի. լ. խ. ծ. չ. ջ. ո. ս.

ն. շ. ո. չ. պ. ջ. ո. ս. վ. տ. ր. ց. լ. փ. ք. և. օ. ֆ:

ԴԱՍ 27.

ԵՐԿՈՒ ՏԱՌ-ԵՐԻՅ ԶԱՅՆԱԻՈՐՆԵՐ:

այ, օյ, օյ, էյ, էօ, էա, էօ:

ԴԱՍ 28.

իւ, ու, ըյ, էյ:

ԴԱՍ 29.

ԶԱՅՆԱԻՈՐ ԵՒ ԲԱՂԱԶԱՅՆ ՏԱՌ-ԵՐ

ապ, աբ, ափ: աւ, ալ, աֆ: ար, առ:

ԴԱՍ 30.

ալ: ան: ահ: աղ, ախ: ամ: ած, աց, աճ:

ԴԱՍ 31.

էծ, էց, էջ: էն, էս, էշ: էր: էհ: էլ:

ԴԱՍ 32.

օր, օռ: օտ, օդ, օթ: օխ, օղ: օշ:

ԴԱՍ 33.

օն: օֆ: օց, օծ, օճ: օկ, օգ, օք:

ԴԱՍ 34.

ըմ: ըլ: ըթ, ըդ, ըտ: ըզ, ըս, ըշ, ըփ: ըր, ըռ:

ԴԱՍ 35.

իմ, իր, իռ: ին: իշ, իս, իփ, իզ:

ԴԱՍ 36.

իւ, իկ, իզ, իք: իֆ, իվ:

ԴԱՍ 37.

եզ, ես, եխ, եղ: եկ, եզ, էք:

ԴԱՍ 38.

են: եմ: եւ, եց, եֆ, եփ, եր, եպ:

ԴԱՍ 39.

որ, ռն, ռք, ռզ, ռկ, ռշ, ռց, ռջ:

ԴԱՍ 40.

ող, ոշ, ոս, ոհ, ոխ, ով:

ԵՐԿՈՒ ՏԱՌԵՐԻՅ ՎԱՆԳԵՐ: ԴԱՍ 41.

բա. պա. փա: հա. յա: փա. ա. ֆա: մա:

ԴԱՍ 42.

լա. ըա. ոա: ճա. չա. ջա: զա. ժա. շա: սա: նա:

ԴԱՍ 43.

տա. դա. թա: ցա. ծա. ձա: կա. գա. քա: խա. ղա:

ԴԱՍ 44.

ձի. մի, զէ: թի. լի. ժի. քո:

ԴԱՍ 45.

ԵՐԵՔ ՏԱՌԵՐԻՅ ԶԱՅՆԱԻՈՐՆԵՐ

այո. այե. այէ. յայ. եայ. եաօ. եաո. ոյ:

ԵՐԵՔ ՏԱՌԵՐԻՅ ՎԱՆԳԵՐ: ԴԱՍ 46.

այս. այդ. այտ. այն. մոմ. տօն. ինձ. որս. սոխ.

մալ. խալ. խաչ. սաղ. գոռ. արջ. այծ. այց:

ԴԱՍ 47.

ծիտ. մաղ. ցախ. հաց. կաց. լաց. ջան. կեր.
շիշ. քիր. կիր. գիր. նոճ. նաւ. լալ. թան:

ԴԱՍ 48.

ձեռ. ցօր. ծօր. ձօր. չօր. լօր. ոտք. քիթ.
կար. մէկ. տամ. տաս. ծալ. տիկ. ծիծ:

ԴԱՍ 49.

տաբ. դար. թար. թառ. դու. միս. հայ. մատ.
վէգ. կոճ. հոլ. շատ. քիչ. չալ:

ԴԱՍ 50.

խող. կաթ. թէյ. ձու. հաւ. աչք. ձին ուլ.
հազ. նոր. քէզ. ժիր. շօղ. ծով:

ԴԱՍ 51.

ԳԼԽԱՏԱՌԵՐԸ ԲՈՒՈՐԱԳՐԻ ՀԷՏ.

Ա. ա. Բ. բ. Գ. գ. Դ. դ. Ե. ե. Զ. զ. Է. է. Ը. ը. Թ. թ. Ժ. ժ. Ի. ի.
 Լ. լ. Խ. խ. Ծ. ծ. Կ. կ. Զ. ճ. Ղ. ղ. Ճ. ճ. Մ. մ. Յ. Յ. Ն. ն.
 Շ. շ. Ո. ո. Զ. զ. Պ. պ. Ջ. Ջ. Ռ. ռ. Ս. ս. Վ. վ. Տ. տ. Ր. Ր. Յ. յ.
 Ի. ի. Փ. փ. Ք. ք. Օ. օ. Ֆ. ֆ.

ԴԱՍ 52 Նեշտ :

ա է օ ը ի ե ո

ԵՐԿԱՐ :

ա է օ ը ի ե ո

ՀԱՐՑԱԿԱՆ :

ա է օ ը ի ե ո

ԴԱՍ 53. ԵՐԵՔ ՏԱՌԵՐԻՑ ԽՕՍԲԵՐ:

Արի այս տեղ: Հաց կեր: Դու լաւ ես: Մեխ վեր առ:
 Լաւ բալ է: Ի՞նչ լաւ հով է: Մեր եղն է: Ի՞նչ բան է այդ:
 Լօր բեր խմ մօտ:

ԴԱՍ 54.

Շատ լաւ ծառ է: Ո՞ւր ես: Արի դաս առ: Լաւ ու քաջ
 կաց: Թող նա դայ: Մօր մօտ կաց: Հօր մօտ հաց կեր: Եւջ
 տար եղի մօտ:

ԴԱՍ 55.

Տաք օր է: Եթէ դաս, վէճ բեր: Սէր առ. խաչ: Մեր մէջ
 սէր կայ: Շատ լաւ Հայ է: Առ քեզ կաթ: Իւղ շատ կայ: Այս
 Ի՞նչ է: Այս մեծ կով է: Այս վատ միս է: Այս քար է: Դու
 եկ այս տար:

ԴԱՍ 56.

ԶՈՐՍ ՏԱՌԵՐԻՑ ՄԻԱՎԱՆԳԵՐ:

Զուկ. կիրք. գիրկ. գիրք. մերկ. չորս. ջուր. լինդ. սիրտ.
 հայր. մայր. քոյր. հարս. հայք. հայկ. բայց. բերդ. սուր.
 ուղի. վարդ. թուր. թուղ. նուշ. նուռ. կուժ. տուն. կարք.
 մարք. դուր. տուր. թուր:

ԴԱՍ 57.

Շուն. մարկ. մարդ. մարդ. մարթ. մուկ. մուք. տուր.
 միրք. տանձ. խեղճ. դուռ. ժանդ. հուր. փուշ. դեղձ. հինդ.
 միտք. խիստ պահք. ճանձ. չուռ. տուն. ճուտ. չուտ. կուտ.
 սուս. սեաւ. ծուռ. մուր:

ԴԱՍ 58. ԶՈՐՍ ՏԱՌԵՐԻՑ ԽՕՍԲԵՐ

Լաւ հայր ու մայր: Ի՞նչ լաւ տուն է: Մենք լաւ ենք:
 Ի՞նչ պարզ ջուր է: Զորս վէճ կայ: Լաւ դիւք է: Դուք վատ

մարդ չէք: Սուր միտք է: Հինգ կուժ է: Ի՞նչ լաւ տղայ է:
 Լաւ միտք է:

ԴԱՍ 59.

ԶՈՐՍ ՏԱՌԵՐԻՅ ԵՐԿԱՎԱՆԳԵՐ

Ոռ-կի. Օ-ժիտ. Ա-տամ: Ա-դամ: Քե-ռի. Ա-շոտ. Ա-սեմ:
 Գի-նի. Ա-թոռ. Ա-ւաղ. Լո-րի. Ե-րեք. Եօ-թը. Ու-թը. Ին-նը.
 Տա-սը. Որ-դի. Բո-պէ. Տա-րի. Ա-միս. Ա-րամ:

ԴԱՍ 60. ԽՍՍԻՐ:

Թուժ կեր Աւաղ, լաւ միտք է: Մեր բակը առատ մարդ
 ունի: Այս տարի շատ գինի կայ, Այս ամառ խիստ հով էր:
 Մեր տանը լաւ աթոռ կայ: Ծիածն խեղճ է:

ԴԱՍ 61.

Հայը շատ հին ազգ է: Մենք Հայ ենք: Այս Հայը բարի
 մարդ է: Հարկ է տալիս լաւ Հայը: Ամեն փուշ մտաւ կը ծա-
 կէ: Ի՞նչ հոտ է այս: Այս վարդ է:

ԴԱՍ 62.

ՀԻՆԳ ՏԱՌԵՐԻՅ ԵՐԿԱՎԱՆԳԵՐ

Ծաղիկ. Ար-մատ. Խա-ւար. Ըն-կեր. Աղ-ջեկ. Խա-ղող.
 Հե-ռու. Մօ-տիկ. Ա-մուր. Յա-կոր. Ղա-ղար. Աբ-դար. Գէ-որդ.
 Վա-հան. Սի-մոն, Ծի-րան. Շա-մամ. Սա-լսր. Շը-լոր. Կա-րաս:

ԴԱՍ 63.

Նու-ռը. Կա-տու. Խը-լեզ. Մո-խիւր. Ա-րիւն. Գա-պայ.
 Ա-մառ. Ա-շուռ. Ձը-մեռ. Խո-րէն. Ար-շակ. Նա-մակ. Փոս-տը.
 Բա-ժին Սան-ձը. Մա-տիտ. Մե-խակ. Նա-խիր:

ԴԱՍ 64.

ՓՈՔՐԻԿ ՎԱՆԳԵՐԻՅ ՄՏՔԵՐ

Ոս-կին դե-ղին է, և թանգ գին ունի: Ծառ-բի ար-
 մա-տը պէտքէ խոր լինի, որ չի չո-րա-նայ: Ըն-կե-րը շատ
 աղ-նիւ բան է թէ՛ որ լաւ տը-ղայ լինի: Մեր դը-րա-ցին
 ու-նէ մէկ աղ-ջիկ. նա ե-րեկ խա-ղող էր քա-ղում, շատ խո-
 հեմ է. նո-րա հա-մար ա-մեն-քը սի-րում են և գո-վում:
 Գըն-տակ խա-ղալ խիստ լաւ է:

ԴԱՍ 65.

Խո-տը հըն-ձու-մեն ման-դա-ղով ա-մառ-ը, և հե-ռու
 ու մօ-տիկ գի-ղում-են, խուրճ են կա-պում, և պա-հու-մեն
 մին-չեւ ձը-մեռ-ը՝ թանգ գը-նով ծա-խե-լու հա-մար կամ
 ի-րանց ա-նա-սուռն-ներին ու տե-ցնե-լու: Ա-մուր տը-նե-րը
 միշտ գին ու-նեն: Տա-տըս միշտ դը-նու-մէ տա-ճար աղօ-թե-
 լու. ես շատ սի-րում-եմ նո-րան: Տուն դա-լիս հա-նու-մեմ
 կօ-շիկ-նե-րը և տա-լիս եմ հո-ղա-թափ-նե-րը:

ԱՅԲԵՆԱՐԱՆԻՅ ՅԵՏՈՅ

ՍԿՋԲՆԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ.

ԴԱՍ 66.

Յակորը այս տարի շատ է աշխատում, երեխանոր է հասկացել որ ուսումը մեծ արժէք ունէ։ Մեր ընկեր Ղազարը ինչպէս սիրուն հանդարտ ծանրը՝ իւր դասերը սովորում է. երբէք աշակերտների հետ չէ խօսում դասերի միջոցը։ Ամբողջ դպրոցի մէջ զարմանալի է տեսնել Արզարի և Վահանի մէջ եղած սէրը. որ մէկ ըսպէ միմեանցից չեն հեռանում, Ափսոս Արամը այսօր իւր դասը չը դիտէր։

Հաճախ: 1. 2. 3. 4. 5.

ԴԱՍ 67.

Գէորգը խիստ շատ պըտուղ է ուտում: Բոլոր պըտուղները համուռմեն ամառը: Նուռը հասնում է՝ աշնանը: Կայ մէկ տեսակ զեղձ՝ որ մինչև ձիւնը, մնումէ ծառի վերայ. սորան ասումեն՝ աշնան զեղձ: Մուկը անպիտան կենդանի է, նա՛մ ամեն բանի փնտասկար է: Կատուն զեղեցիկ անասուն է, նորա հա-

մար է որ միշտ ամենայն տըներում պահում են. կատուի սիրելի որսը է՝ մուկը. կատուի համար հարսանիք է, երբ իւր ոտների տակ խաղացնում է մըկանը:

Մուկը խախաւ՝	ձվձվալով
Կատուն բռնեց,	Բզըզալով՝
Թանժլիկը քըցեց՝	Փառաւորապէս,
Նեքսե տարաւ.	Մաքրադարեց:

Հաճախ: 6. 7. 8. 9. 10.

ԴԱՍ 68.

Խլէզը փոքրիկ սողուն է. միշտ լինում է ժայռերի և դաշտերի մէջ: Արիւնը խաղում է երանների մէջ: Փոսոր տանում է և բերում նամակներ, լրագրեր և ծրարներ: Մեխակի հօտը շատ դուրեկան է: Մաժունը աւելի լաւ է ուտելու ամառը: Կանայք և աղջկուհիք ունենումեն պարանոցումն մանեակ զեղեցիկութեան համար: Մարգարը ճշմարտախօս երկխոյ է, և այս պատճառաւ վարժապետը սիրում է: Խափշիկները լինում են սև: Կանթեղներ վառում են եկեղեցիներում: Դերձիկը ձևում է և կարում շորեր: Նրեք խնձոր մի տեղ բաժին արինք: Նս սիրում են վէզով խաղալ:

Մայրիկ, մայրիկ	Վէզով խաղամ թռվում,
Ինձ փող տուր՝	Ուրախ, ուրախ
Փողը տանեմ վէզի տամ,	Նս պար դամ:

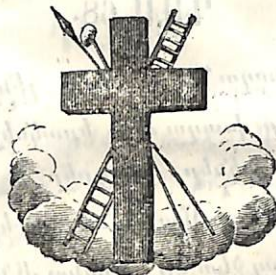
Հաճախ: 11. 12. 13. 14. 15.

37007-62

ԴԱՍ 69.

Այսօր կիրակի է, մեր քահանան ժամից յետոյ եկաւ մեր տունը. օրհնեց մեզ, և տունց հայրիս և մայրիս մի, մի, նշխար, յետոյ տեսայ որ ինձ նշխար չեն տալիս՝ ես ևս զնայի տէրտէրի ձեռքը համբուրեցի. որ իսկոյն ճակատս համբուրելով՝ ինձ ևս տունց մի նշխար, և գովեց ինձ, որ ես շատ քաղաքավարի երեխայ եմ: Նորանից յետ՝ որտեղ որ պատահում է ինձ քահանայ՝ իսկոյն զշխարկս վերցնում եմ և դնում ձեռքերը համբուրում, սորա համար՝ ինձ միշտ օրհնում են և նշխարներ են տալիս:

Ահա եկաւ սուրբ Զատիկ, Զան Զան:

Ես ձու ունեմ մի հատիկ, Զան Զան:

Տառս կըտայ երկու հատ, Զան Զան:

Պապս կըտայ երեք հատ, Զան Զան:

Տառիս պտպիս սիրումեմ, Զան Զան:

Ես միշտ նրանց պատվում եմ, Զան Զան:

Նրանք ինձ շատ զըգուում են, Զան Զան:

Քաղցր բաներ տալիս են, Զան Զան,

Հոգեւոր: 16. 17. 18. 19. 20.

ԴԱՍ 70.

Զուրը պիտի լինի պարզ, պղտոր Զուրը փնտս է խմելու: Կաթը լաւ է թէյի վերայ: Թէյը պէտքէ միջակ տաք լինի: Սուրճը հարկաւոր է լաւ պատրաստել, միւսնոյն ժամանակ և տաք: Թերմունքը խմում են սառն, և գործ են ածում առհասարակ հայ կանայք: Օշարակը նոյնպէս խմում են կանայք: Գարեջուրն լաւ բանէ ամառուան միջոցումն խմել: Թրթուրը Զուրը նոյնպէս շոք միջոցներում են խմում: Թէ՛ սառը Զուրը, թէ՛ զարեջուրը և թէ՛ թրթուրը՝ քրտնած ժամանակ երբէք, և ոչ մի րոպէ չպէտքէ խմել որ չափազանց կըփնտսէ: Նինին մարդ է արեցնում, և այս պատճառաւ հասկացող մարդիկ շատ փոքր են խմում: Օղին թէ որ շատ խմեն՝ սրտները կըարորի և կըփնտսի: Նրեխաները գինի և Օղի չպէտքէ խմեն, նորահամար որ փնտսէ: Մածնաթանը խմում են մեծ մասը զի դացիք շոք միջոցներում, որ խիստ լաւ բանէ: Թէյը, և սուրճը, խմում են չաքարով, կամ քցած՝ և կամ կծով: Մարդը ունէ երկու աչք, երկու ականջ, երկու ձեռք, երկու ոտք, որոնց մէկը ասվում է աջ՝ իսկ միւսը ձախ:

Աղօսաները ժողովուած՝

Մի տեղ խորհուրդ արեցին,

Սրաները ողջ մնացած՝

Կերակուրի զնացին:

Համարն է: 21. 22. 23. 24. 25.

ԴԱՍ 71.

Հ Ա Գ Ն Ե Լ Ի Ք:

Զորք, Զորքիչ, Բաճիւն, Շապիւն, Վարդիշ, Որսաշոր, Փաղաղաւոր. Օջիւ,
Որսաճան, Կաղայ, Գօթիւն, Գլխարիւ—Գրաւ, Վիշոյ, Փարաւայ, Կրծ-
կայ, Զեւոյ, Կօշիւն, Կըրէնաշօշիւն, Գաւլիւն, Հողալաւ, Մաւաւն, Ան-
դրաւարիւն, Ներհաւն, Պաւաւաւաւն, Անդրաւաւաւն:

ՈՒՏԵԼԻՔ.—ԿԱՆԱԶՆԱԼԵՆ.

Եղջան, Շրէժ, Սամիթ, Կոտիմ, Մա-
ղաղինոս, Գինձ, Պողկ, Ռէհան, Սոխ, Պրաս,
Նեխուր, Պաթուինջ, Գաղար, Լնանուի,
Գաղձ, Սիբեխ, Փիփերթ, Սինձ, Շաա-
պաղար:

ԱՐՀԵՍ

ՏԱԻՈՐՔ:

Ժամագործ. Ոսկերիչ, Մաշակար, Կոշակար, Հիւսն,
Կաղարար, Դերձակ, Պղնձագործ, Տպագրիչ, Մրաղարկ,
Գրաշար, Վաճառական, Սափրիչ, Կէկէի, Ապակագործ,
Գնեկաւաւ, Փամիշաղար, Ատաղձագործ:

ԱՌԱՅ: Միշէ իւշի խաւարի զիւր իւշի իւրս:

Գրգըղ բամբակ,

Աբրմէ զանգակ,

Հաւը զնաց թառ ելաւ՝

Արեւը շուտով մեր մտաւ:

Ջանիկ, մանիկ, սիրունիկ,

Կաբաւը մտաւ իւր բունիկ,

Խուլուղ սուլուղ իմ լօրիկ,

Կարեկ տամ կէր, ջան թռչնիկ,

Համարն է: 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33.

ԴԱՍ 72.

Արծիւը՝ թռչունների թաղաւ որն է. իսկ Առիւծը՝ գա-
ղանների: Արծիւը ամեն արարածներից՝ սրտեւ է, մինչև
անդամ և մեղանից, իսկ աղուէսը՝ է սուր լող: Գորտերը միւս
անասուններից աւելի զգացող են: Արտորդները ևս շատ սուր
կլսեն:

ԿԱՏՈՒՆ ՄԿՆԵՐԻ ՀԵՏ

Է՛յ, է՛յ ճարպիկ կատու,

Ականջներդ սրել ես՝

Տախտի տակին պահուել ես,

Հանգարտ հեղիկ նայում ես:

Խեղճ մկները միամիտ,

Վազվաւում են դէս ու դէն,

Չեն իմանում իրենց մօտ՝

Կանգնած է չար թշնամին:

Է՛ն սատանայ չար կատուն,

Մարաղ մտած, շատ ճարպիկ՝

Յանկարծ վրայ վազելով

ձվձվոյներ նա հանեց:

ԾԻՏԸ ԵՒ ՎԱՆԴԱԿԸ

Ի՞նչ սիրուն ծխա ես,	Իմ վանդակը սիրուն է,
Փոքրիկ թռչուն ես,	Չորս բոլորը նաշխած է,
Արի՛ արի՛ քեզ բանեմ՝	Ուլունքները քցած է.
Վանդակումս լաւ պահեմ:	Միշտ իմ մօտս կախած է:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՄԻՏՔԸ՝ ԶԱՐԹԵՅՆԵԼՈՒ ՀԱՐՅԵՐ.

Մարդը քանի՞ աչք ունի.... քանի՞ աշխարհ.... քանի՞ սիրտ....
քանի՞ չէտ....: Ո՞րն է աջ չէտ.... և ո՞րն է չափն....: Ո՞րն է աջ
սիրտ.... և ո՞րն է չափն....: Ո՞րն է աջ աշխարհ.... և ո՞րն է չափն....:

Զ Ո Յ Գ:

Երկու միանման բաները՝ ասվում է ջուխտ.
օրինակ մեր ձեռքի ձեռնոցները՝ ասվում է
ջուխտ ձեռնոց: Մեր ոտների կոշիկները.—
ջուխտ կոշիկ: Երկու ձիանքը լճած՝ ասվում է
մէկ ջուխտ:

Համարներ: 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40:

ԴԱՍ 73. ԵՐԹՆԵԱԿ:

Շարաթը ունի եօթն օր. ես գիտեմ՝ նըրանց անունները.
ահա այսպէս է.— Երկուշաբթի, Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի,
Հինգշաբթի, Ուրբաթ, Շաբաթ՝ Կիրակի: Ամեն գարոցները
կիւրակէ օրերը փակ են լինում. այն օրը մեզ համար՝ ազատ է
խաղալու. երէկ որ կիւրակէ էր՝ ես շատ խաղացի իմ ընկեր-
ներով. մենք շատ հանդարտ և ծանր էինք շարժում և խո-
սում. խաղում էինք,— Տափկենաղըկի, Գնդակ, Փայրաչիլիկ,
Բըզըզան, Աչքակապուկ, և ձլօրթի էինք ընկնում: ձաշին
ամենքս դնացինք տուն հաց ուտելու:

Մեր հայրենիքն ասում էր «Տափ Կողին՝ ընկաւ հողին»:

Այս Երեքշաբթի,	Երեքշաբթի Կիրակի	Աւագ Հինգշաբթի,	
Լիս Երեքշաբթի,		Լընչընգան Ուրբաթ	Յուրի Ուրբաթ
Զիշ Զորեշաբթի,		Զնգընգան Շաբաթ	Սիրած Շաբաթ
		Զա՛ն Զա՛ն Կիրակի.	

Որտեղ հաց՝ այնտեղ կաց,
Որտեղ քթոց՝ այնտեղ թփթփոց,
Որտեղ գինի՝ այնտեղ քերի,
Որտեղ մայր՝ այնտեղ հայր:

Սուջուխը եփում են աշունքը, շատ համով բան է, ես
շատ սիրում եմ. երեկ մայրս երկու կտոր տուեց ինձ: Փշտան
էլ շատ եմ սիրում ես, հայրս ինձ համար է գնել համարեա
թէ: Ունաքը լաւ մտով միրգ է, բայց մենք չունենք: Իմ հայ-

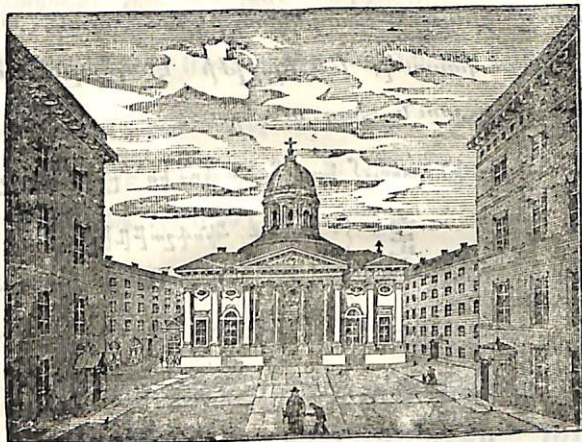
րը և մայրը բարի մարդիկ են. ինձ երբէք, չեն ծեծում, այլ միշտ խրատում են և սիրում:

ԱՌԱՄ: Պապուհի ծերերէն՝ որ ինչու էլ ծերանա:

Հանելուկ: Ինքը ջուր է, շատ հանգարտ՝

Ա. Սիրողին կանէ անկարգ:

Համարներ:— 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

ԴԱՍ 74.

Կիրակէ օրն, որ արևը մէրը մտաւ, իրիկուան զանգա-
կը առեցին, իսկոյն ամենքս գնացինք ժամ: Եկեղեցումն տե-
սանք, որ մարդիկ շատ հանգարտ աղօթք են անում և ծու-
նրներ են գնում: մենք էլ նրանց տեսնելով՝ ծուներներ զրինք և
աղօթեցինք, որ Աստուած մեր ծնողացը երկար կեանք տայ,
որ մեզ միշտ այսպէս պահեն. ժամից յետոյ գնացինք մեր ար-

ները. ես ճրագը վառեցի և նստեցի դասերըս սովորել. դասե-
րըս համարեա թէ սերտածէի, մէկէլ տեսայ որ, մեծ պղբերս
գալիս է՝ գնացի ծնողացս ձեռները համբուրեցի և ասացի
բարի գիշեր ձեզ, սիրելի ծնողք. նրանք շատ ուրախացան,
մինչև անգամ զրգուեցին ինձ և համբուրեցին: Յետոյ սկսեցի
մօրս սովորցրած աղօթքը ու քնեցի:
Մարդը խօսում է և երգում: Կատուն մլաւում է. Գառը մկը-
կում է. Մուկը ձի՛ջումէ. Ծունը հաչում է:

ԱՌԱՄ: Օրէնք, հարգ, ես սովորում եմ պահուլը, իմաստան պղպ է:

Հանելուկ: Անուշ քրնի ժամանակ,

Բ. Յանկարծ բարձր գոռում են.

Որ վեր կենանք մօտ գնանք՝

Բայց կրկին լաւ քնում ենք:

Համարներ:— 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60.

Ուլիգս պապար կանի,

Պուլիգս նանիկ կանի,

Ճուրիգս տառայ կանի:

ԴԱՍ 75. ԱՂՕԹՔ

Ահա այսպէս եմ աղօթում. «Հայր մեր որ յերկինս ես՝

սուրբ եղեցի անուն քո: Եկեցէ արքայութիւն քո: Եղեցին կամք քո՝ որպէս յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր: Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողու՞մք մերոց պարտապանաց: Եւ մի տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն: Այլ փրկեա՛ն զմեզ 'ի չարէն: Զի քո է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս ամէն:»

Մայրս ասել է ինձ որ այս աղօթքը ամենից զլսաւորն է, և նորա համար անուանում են «Տէրունական Աղօթք» Այս աղօթքը ես ասում եմ քնելուս, զարթնելուս, և հաց ուտելու ու ժողովելու միջոցներին: Ես աղօթքի ժամանակ, երեսս միշտ խաչակնքում եմ «Անուն Հօր՝ և Որդւոյ՝ և Հոգոյն սրբոյ՝ ամէն:»

Ո՛վ Տէր իմ Աստուած՝

Երկնքից նայեա՛,

Որ ես եմ անկիրթ՝

Փոքրիկ հեղ արլայ:

Գթա՛ ինձ, և օրհնի՛ր,

Որ ուսում սիրեմ,—

Այժմ փոքրիկ եմ,

Դեռ ես անհոգ եմ:

ԱՌԱՄ: Աստուած սիրում է և վարչապետւմ հարիւր աշխատանք:

Հանելուկ: Աշխարհիս մէջ, մի տեղ կայ՝

Փ. Նորանից բարձր բան չըկայ.

Թէ բարի ես նեղացած՝

Փափազդ առած զուրս կըգաս:

Հանրանք: 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70.

ԴԱՍ 76.

Արեւը երբ մէր է մանում՝ սկսում է մթնիլ, որին ասում ենք երեկոյ: Երբ անցնում է փոքր միջոց՝ փայլելում ենք ընթրիք. և երբ անցնում է կրկին մի միջոց՝ սկսում ենք քը-

նել, որին անուանում ենք Գեշէր: Իսկ առաւօտը լիւր բաց-
վում է և սկսում է արեւը դուրս գալ, որին ասում ենք Եփէշ:
Ձմեռը գալիս է ձիւն: Գարնանը կանաչում են ծառերը և գե-
տինը: Ամառը լինում է շոգ, տոթ և կամ տապ, հարուստ
մարդիկ գնում են ամառանոց: Աշնանը արդէն լինում է ամե-
նայն պըտուղ: Կովը տալիս է մեզ կաթը, իսկ ոչխարները
տալիս են կաթն և բուրդ, Բոլոր պանիրները և մածուկը կա-
թնից են շինում:

Բոլոր անասուններին Աստուած ստեղծեց մարդի համար:
Սիրելի մանուկ, ամենայն մարդի հետ վարուի՛ր քաղցրութեամբ.
և ոչ մի ժամանակ՝ Հայհոյես, չըգոռաս, և չըբարկանաս:

Բ Զ Է Զ

Ահա եկաւ մի բզէզ,	Ահա ոտը ես բռնած՝
Մատիս նստեց հանդարտ հեզ.	Ձգուշութեամբ դու՝ կապ տուր,
Տղերք, տուէք ինձ մի թել՝	Այժմ թող մենք թռցնենք,
Մօտս կանգնէք բոլորդ էլ:	Ընկերներիս զարմացնենք:
Արամ, փոքր հեռու կաց,	Խեղճ միամիտ բզէզը,
Թելը ձեռքիդ պատրաստ կաց՝	Ահա բացեց թեւերը,
Ծերը կապի՛ր օղակ տուր՝	Նւ սկսեց երգելը՝
Իմ բզէզին բարեւ տուր:	Բըզզզ, վըզզզ բըզզզ:

ԱՌԱՄ:— Կրա՛նի տառը ե՛ն՝ չախմախի որոշ էն լինէն:

Հանելուկ: Չորս եղբարք են խիստ անհաշտ,
Դ: Ամբողջ աշխարհ տուն ու դաշտ,
Հերթով անգոչ մըտնում են՝
Նրեք ամսից՝ զընում են:

Համարներ:— 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80.

ԴԱՍ 77.

Առաւօտը լիւր բացուելիս՝ իսկոյն դարձնում եմ քընից,
վեր եմ կենում անկողնիցս և լուացվում եմ, ու զենջակով երե-
սըս և ձեռներս սրփում եմ, զլուխս սանկրում, յետոյ հագ-
նում եմ շորերս հանդերձներս, և գնում եմ ծնողացս մօտ,
զլուխ եմ տալիս, ձեռքերը համբուրում եմ ասելով՝ «բարի
լոյս ձեզ իմ անգին հայր և մայր՝ նրանք ինձ զըզուելուց յե-
տոյ՝ ես դարձնում եմ երեսս դէպի աղօթարան և սկսում եմ
իմ սովորական աղօթքը: Յետոյ ես գնում եմ վարժատուն, որ-
տեղ մտնելուն պէս՝ բոլորին բարեւում եմ և նստում իմ տեղը,
շատ հանգարտ և ծանր պատրաստութեամբ դասերս,

Ա Ր Ե Ի

Արեւ՝, արեւ՝ դուրս արի՛,	Գոմէի ոտին տուել են,
Հերդ ու մերդ եկել են,	Դռան տակին թաղել են,
Թուր ու թուանք բերել են,	Ձիւղի, զիւղի՝ տախտին նստի:

ԱՌԱՄ: Մէրը ծերանում է՝ իսկ ջահելը յեծանում:

Հանելուկ: Մարմին չունի, բայց ինքը՝
ե: Պակնայն տան կը տեսնես,
Որ գիշերը ծառայ է,
Իսկ ցերեկը աղայ է:

Համարներ: — 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90.

ԴԱՍ 78.

Մեծ պատին դուրս է գալիս, ծնեբէկ, սիրեխ, պօլի, շո-
էժ, դադձ, և այլ զանազան կանաչեղենք: Ձիթապտուղը խիստ
լավ է պաս օրերումը փայելիլ, մանաւանդ մեծ պատին:
Գարունը բացուելիս՝ ծառերը սկսում են ծաղկել, և թռչուն-
ները քաղցրանուագ երգել: Սոխակը վարդի վերայ սիրահար-
ուած լինելով՝ ամբողջ գիշերը պտոյտ է գալիս նորա շուրջը,
որ մինչև բացուի իմ ընկեր Արամը միշտ սիրում է աղքատ-
ներին ողորմութիւն տալ, նորա համար է որ բոլորը նորան
սիրում են և գովում: Վատ աղայ է նա՝ որ պակասաւոր մար-
դի, կամ ընկերի վերայ կըխընդայ: Ես շատ սիրում եմ հան-
գարտ խաղալ՝ չելիկափայտ, գնդակ և տափկենալգի:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ո՞վ է հաւանա...: Ո՞վ է ճշմարտա...: Ո՞վ է հէշէտա...: Ո՞վ
է խօսա...: Ո՞վ է հաւա...: Ո՞վ է երգա...: Ո՞վ է բըշըղա...:
Ո՞վ է հարա...: Երբ է գալիս ցիւնը...: Երբ էն հանաչում ծառե-
րը և գեղինները...: Երբ է լինում շոգ...: Երբ էն լինում պրպուշ-
նէրը...: Ո՞վ է օտա...: Ո՞վ է խրինջա...: Ո՞վ է լայ լինա...:

ԱՌԱՄ: Մէր ասն էլիւծ հաւը՝ ուրիշի գառնից շատ լաւ է:

Հանելուկ: Փոքրիկ տեսակ բաներ կան,
2. Որ ժանում են հողի մէջ,
Յանկարծ տեսար դուրս եկան՝
եւ լցուեցին այգւոյ մէջ:

Համարներ: — 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ԴԱՍ 79.

Ձառիկ օրերին փողոցներումը լիքն են լինում.— Հաւ-
կիթ—ձու, ոչխար, դաւն, խոյ, աքաղաղ, Հաւ, ձուտ, հնդ-
կահաւ, Սագ, Բադ, Կաքաւ, Աղանի, Խոզ, Մաճուն, Կարագ,
Իւզ, Սէր, Կաթն, Մեղր, Պանիր, Դոշ, Շաճայի, Չուրգիկ, Խաւ-
եար, Կողակ, Իշխանաձուկըն, Կարմրախէտ, Փոքրիկ ձկներ, մեծ
ձկներ, Տառեխ:

Ամառուան ժամանակը՝ ամեն տաւառ, արշալոյսը բա-
ցուելիս, բերում են այգիներից աւանակներով և ձիկերով բար-
ձած Աստուծոյ տուած բարիքներ.— սկսած ամեն բանը իւր
ժամանակին: Վարունգ, Կեռաս, Ծիրան, Շեր, Դամն, Սալոր,
Բալ, Շաքարեկենի խնձոր, Պահունի խնձոր, Կարմիր խնձոր, Դեղձ,
Սնխ, Մըրապոպ—ձմերուկ, գլուր, Տանձ, Խաղող, դեղնաշերտ,
Սերգէիլ, Զիւռի, Թուլթ, Խառթուլթ, Թուզ, Շամամ, Փշատ,
Պահունի տանձ, Գոլէ տանձ, Գեանախնձոր, Նուռն, Ալոճ, Հոն,
Պոպոր—ընկոյզ. և ուրիշ պտուղներ:

Աջ ձեռքով զրուժենք կառիձով, զրջով և մատիտով:

Աջ ձեռքով խաչակնքում ենք երեսներս:

ԱՌԱՄ: Տանչ Դէ՛ն՝ խնչոր էրէ՛ն-- ինչ շէրէ՛ն, ինչպէ՛ն փորդ ասնի (էէր):

Հանելուկ:

Ա.

Բ.

Ե. Կայ մի տեսակ տրարած, Հացը գտած վայրկեանին,
Ընտանեաց մէջ միացած, Իւր մայրական զթուծեամբ՝
Նրեկայքը հետ առած՝ Ինքը երբէք չէ ուտում,
Որոնում է կտոր հաց:-- Զաւակաց է բաժանում:

101 էն մինչև 125:

ԴԱՍ 80.

Ահա այստեղ է, Աստուծոյ դառն, որ շատ անգամ մե՛նք լսել ենք մեր տէրտէրից: Առհասարակ դառները շատ անմեղ են, աղօթք անենք որ Աստուած մեզ միշտ դառնան նման անմեղ՝ և աղաւնեոյ նման միամիտ պահէ: Տեսնում ես Սիմէոն այս աղաւնին, սա ամեն թռչուններից բարի է և հեղ, որ երբէք

ոչ մէկի փնտա չի տալ: Նրբ որ երեքը կամ չորսը, իմիասին մի բունի մէջ լինին՝ շատ սիրով կը բնակին. մե՛նք ամենքս պարտական ենք որ այս անմեղ թռչունի նման բարի լինենք, և ինչպէս բանական՝ բարերար լինենք միմեանց և օգտակար: Աղաւնիները լինում են առաւելապէս եկեղեցիների կողմնակրի վերայ:

ԹԻՒՉՆԻԿ

ա. Թռչնիկը թռչում է,	գ. Որտեղեւ դու թռչնիկ,
Թռչնիկը խաղում է.	Որտեղեւ դու երաժիշտ,
Թռչնիկը երգում է:	Հեռաւոր կողմում՝
բ. Թռչնիկը թռաւ,	դ. Հիւսում ես քեզ բոյն,
Թռչնիկը խաղաց,	Ս. յնաեղ երգում ես դու՝
Թռչնիկն էլ չըկայ:	Քո երգը սեպհական:

ԱՌԱՄ: Կարժիւր լուռ-նը փեղտաւոր՝ Բայց հարդը խելում:

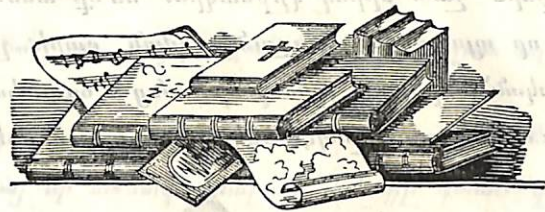
Հանելուկ: Կայ մի տեսակ, չքնաղ սիրուն արարած,
Ը: Բայց ինքն ու բունը, են դարձել խիստ հոտած:

Համարն է:-- 126 մինչև 150.

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Դաւիթ Հազում է, ինչ հապարհ... Էշը ղըսում է, ինչ չի...
Կայնալ ճշում է ինչ հապարհ, ինչ Կանախտ...:

ԴԱՍ 81. ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՅՔ:

Գիրք, թուղթ, տետրակ, քանոն, մատիտ, գունաւոր մատիտ, տողաշար, գրիչ, փետուրէ գրիչ, պողպատէ գրիչ, քարեգրիչ, քարետախտակ, գրատախտակ, թանաք, թանաքաման—կաղամբ, գրապանակ—պայուսակ, սեղան, նստարան, դասական ցուցակ, գալորցական տումար, զմեղին,—գրչահատ, կաւիճ, աթոռ, պնակեա, կարագն, աշխարհացոյց, ներկաբնակ, կարգին, ռեսին, սպունգ, եռանկիւնի, քառանկիւնի:

Թուղթը շինուած են հին շորերից, ձիաբանը բարձած սայլի մէջ, տանուած է տպարան՝ նորա վերայ տպագրուի գրքեր, որ մենք կարդանք:

Այս վարժատունը շինած է քարից, հողից և փայտից:

Պատերը կանգնեցնուած է ատաղձագործը, իսկ դռները և լուսամուկները հիւսն: Գրասեղանը շինած է փայտից:

✎ Հ Ա Ր Ց Ե Ր ✎

Ո՞ր չեռփիւր է բռնած էս-ի՜նչ... ո՞ր չեռփիւր էս խաչափնաւ...
 ո՞րպէս էն շինուած աղանիւնները...: Ո՞րքան միջոցէ Գալիս ես բռնաբռնա-
 բռն... Ի՞նչ է չէր լուղի անաւեր... Կանի՞ եկեղեցի էս մեր հողա-
 փռանը... Եւ ո՞րքան հանդիման... Կանի՞ ցորայիներ տանէն մեր հողա-

փռանը... Եւ ո՞րքան վարժապետներ... Կանի՞ աշակերտ տանէն մեր դպրո-
 բոցանը... ո՞րպէս է բռնաբռն շահանը...:

ԱՌԱՐՆԵՐ: Մի ծաշիւ Գարունս էն շինիլ:

Տո՞ւր առանց էրարբի էն շինիլ:

Հանելուկ: Բերան ունէ պողպատից,

Թ. Զուրկ է մարմնից, աղամից,

Բայց ուտու է վայելում:

Պո՞ւր հեղիկ միշտ շարժում:

Հարանս: 151 էն մինչև 175:

ԴԱՍ 82. ԸՆՏԱՆԻՔ, ԱԶԳԱԿԱՆՔ,—ԲԱՐԵԿԱՄՔ:

Ծնող Հայր, Մայր, Որդի, Տղայ, Աղջիկ, Քոյր, Եղբայր,
 Պապ, Տատ, Թոռն, Քեռի, Քեռակին, Խնամի, Անեք, Զոքանչ,
 Քենի, Քենակալ, Անեքծաղ, Նշանած, Ամուսին, Կնքահայր, Կնք-
 քակին, Կնքամայր, Սանիկ, Սանամէր, Սանահէր, Հօրեղբայր,
 Հօրեղբօրակին, Փեսայ, Փեսաղբէր, Խաչկըրայր, Մօքիր,—Մօրա-
 քոյր, Հօքիր—Հօրաքոյր:

Ա Ն Զ Ր Ե Ր

Անձրեք յառաջանում է ծովերից, լճերից ու դետերից և
 ամենայն ջրային բաներից, որ արեգական սաստիկ տաքութիւ-
 նը, միշտ և հանապազ մազնիստ թեամբ՝ ձգելով քաշում է դէ-
 պի իրան օդի մէջ. և այսպէս գոլորշիքը հաւաքվում են մը-
 թնդած գունդ գունդ ամպերի մէջ. և որոնք զառնում են ջը-

բային կաթիլներ, որ երբ բազմանում են՝ սկսում է պատռուել օդը, և դառնում է անձրև:

ՁԵՒՆԷԼ, ԿԱՐ ԱՆՆԷԼ.

Փողոցում փող տալիս են,
Շօրեղեններ առնում են,
Իրանց տունը բերում են,
Սեղանը շուտ դնում են:
Ճօթերը լաւ փռում են,
Կաւիճներով զրծում են,
Իսկ մկրատով կտրում են,
Հաղնիկներ ձևում են:

Ասեղ ու թիւ բերում են,
Թելերը անցկացնում են,
Մատնոցը մատ դնում են,
Մանր մանր կարում են:
Ուրախ զուարթ հագնում են,
Ձերմ սրտալի օրհնում են,
«Բարով մաշես» ասում են,
«Իմբաղին» վայելում են:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ո՞ր էկէլէյւոյ ծախն էք... Եւ չափի՞ ծխաւէր չափանայ աւելի...
Եւ ի՞նչն նրանց անանիւնը... Ունի՞նք Օրկորբայ դարբայ... Եւ ի՞նչ
անամբ է հիմաւած... Որքեղ է բռնանա՞մ վարանգը... Ի՞նչ է չա
անանիւնը...:

ԱՌԱՄ: Տոն արիւնջիւն չախաւած է անէն բանը:

Հանելուկ: Ինքը անշարժ կայ՝ բայց մարդիկ,
Փ. Նորանով աշխարհք են պտըտում:

Համբանք: — 176 էն մինչև 200.

ԴԱՍ 83. ԲԱՐԻ ԳԱԳԻԿԸ

Ես ամեն ժամանակ, երբ հայն ուտում եմ և աւարտում՝
խօսոյն սկսում եմ ձեռքերս, բերանս և ատամներս լաւ լուանալ
որ կերած կամ ծամած հացի կտորները ատամներին արան-
քում չը մնայ՝ որ յետոյ չմնասի ինձ: Նրբ եղունդներս դուրս
է դալիս, խնդրում եմ մայրիկիս որ կտրատէ, ես էլ սկսում եմ
սովորել որ յետոյ ինքս կտրեմ:

Ես աշխատում եմ, թէ՛ նստելու, թէ՛ դնալու միջոցում
միշտ խոհեմ լինել. նորա համար որ, հայրս ասում է՝ «Դադիկ,
մաքրութիւնը և խոհեմութիւնը աշխարհիս տէրերն են»: Աշ-
խատում եմ նա ևս շորերիս վերայ երբէք մի բիծ ևս չլինի,
որ վարժապետս չը պատժի:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Դա չափի՞ ծխաւէր չափանայ աւելի... Ի՞նչն նրանց անանիւնը... Ի՞նչ
անամբ է հիմաւած... Որքեղ է բռնանա՞մ վարանգը... Ի՞նչ է չա
անանիւնը...:

ԱՌԱՄ: Առնայ չախ անանիւն, ատն չէն շինիլ:

Հանելուկ: Հարիւր հազար բիւրաւոր,

ԺԱ. Ամեն տեսակ լեզուներ,

Գիշեր ցերեկ վազում են՝

Աշխարհում տարածվում են:

Համարներ:— 200 և մինչև 250.

ԴԱՍ 84.

ՏՈՒՆԸ, ԵՒ ՆՈՐԱ ՄԱՍԵՐԸ.

Տան մէջ բնակվում են մարդիկ: Տունը բաղկանում է հետեւեալ մասերից.— Սրահ՝ որին կից են սենեակները, որոնցից լինում են, հիւրանոցը, դահլիճը, նընջարանը ևն.— Հացատուն՝ որի մէջ լինում է թորօն—թոնիրը, որ տարուան մէջ քանի մի անգամ հաց են թխում:— Կախանատուն՝ որի մէջ կախ են անում ձմեռուայ համար զանազան մրգեղեններ:— Նեղքնատուն՝ որի մէջ ամանում են, գինի, օղի, քացախ, պանիր, կողակ, իւղ, տարեխ, զոխ, բոխ, էրնջանուկ, սիրեխի զոխ, կապառ, և այլն:— Գոմ՝ որի մէջ կապում են ամեն տեսակ ընտանեկան անասուններ:— Յախատուն՝ որի մէջ դարսում են ամբողջ տարուան՝ փայտը ցախը, գործելին—ածուխը, գաղը, արքատը, կուտրաղը, և տարթը:— Պատշգամբ՝ որ լինում է սենեկաց առաջ, որ ամառուան միջոցը շատ անգամ թէյը,

ձաշը, և ընթրիքը փայելում են այնտեղ, օդը բաց և հով լինելու համար:— Սանդուղիք՝ որով բարձրանում են դէպի պատըշգամբը:— Պարտեզ՝ որի մէջ լինում են զանազան պտղատու ծառեր, մարգեր, և ճեմելու տեղեր, որ շատ անգամ ընտանիքը փութում են գորգերը կամ կապերաները և նստում կամ ճեմում են:— Բակ՝ որտեղ ազատ է տունկից: Սենեակները և բոլոր միւս տները, ունենում են՝ դռներ, լուսամուտներ՝ և պատուհաններ:

ՀԱՐՑԵՐ

Ո՞ր լուսանկարի մէջ է նա այժմ... Ի՞նչ է նա առած այս լուսանկարին... Այսօր ամառի բուսական է, ... և ո՞ր ամիսն է, ... Քանի՞ պարբերական է դու, ... Ո՞րքան ժամանակ է գալիս էս դպրոց, ... Ի՞նչպէս է բոլոր փոխանդ...:

ԱՌԱՄ: Որքան է նա այժմ Աստուծո:

Հանելուկ: Կայ մի տեսակ բնութիւն,

ԺԲ. Որի վերջն է՝ գտնուելու:

Համարներ:— 250 և մինչև 300.

ԴԱՍ 85. ԿԱՀ—ԿԱՐԱՍԻՔ. Ա.

Պահ, Գահոյք, Գահաւորակ, Աթոռ, Բազկաթոռ,— որոնց վերայ նստում են մարդիկ: Սեղան՝ որի վերայ փայելում են ձաշ, և ընթրիք: Գրասեղան՝ որի վերայ լինում են զրքեր և հաշուամատեններ: Տախտ՝ որի վերայ նստում են զերդաստուներ: Գորգ՝ և Կապերա որոնք փութում են տախտի

վերայ: Մահի՛՛մ—Անկողին՝ որ փռում են գորգերի մի կողմում: Անկողնակալ—Մահակալ՝ որի վերայ քցած է լինում գորգը, և մեծ անկողինը—Մահի՛՛մ: Սալան՝ որ փռում են անկողնոյ վերայ: Բարձ՝ որի վերայ մարդըս դուրսը դնելով՝ քնում է: Վերմակ՝ որ քնելու միջոցին, կը ծածկուէ մարդը՝ որ չմիտի: Գողիք—Տեղաշոր՝ անուանում ենք այն ամբողջ շորերին, որոնց մէջ քնում ենք: Օրօրոց՝ որի մէջ քնացնում ենք երեսային: ձօճ՝ նոյնպէս երեսայոց քնելու համար է, որ առաւել հանդիստ կը քնի: Պահարան՝ ուր մէջ դարձում են փոխնորդներ, և այլ ամենամարդուր հանդերձեղներ: Հովանոց՝— Տաղաւարիկ՝ որը ազատում է մեզ անձրեւից, ձիւնից և արեւից: Կարպետ՝ որ հասարակ տեղեր փռում են նստելու համար, ինչպէս գետնի և տախտերի վերայ: Քաղ՝ ք՝ որ փռում են Կարպետներէ տակն: Ճլոյ՝ որ փռում են թաղիքների տակը,

Հ Ա Ր Յ Ն Ր

Ինչի՛ համար էք գալիս վարժապետն... Ինչի՛ց էն շինում արտաք... և ո՛վ է շինում... Ո՞վ է շինում օրօրոցը... Թաւը ուրում էնք... իսկ հալը... Սէխը և չեքուհը կը պրտւմ էնք, իսկ խաղաղը... Ինչ է քան է հաւիճը... Ինչի՛ համար է ոչ խաղը... Ինչ էն ունում քան է քան... և Ինչ է քան է պիտանայու... Ինչ էն ունում քան է քան... ԱՌԱՄ: Ծովի ձառ չառնի է կէս հոպէն, քայց քեքէն է հալիւն իտիէն:

Հանելուկ: Բանաւուշ շապիկներով,

ԺՎ. Հիւր են մանում տները,

Շորերը ողջ հանուելով,

Մընում են մեր բերանները:

Հարանք: — 350 էն մինչև 400.

ԴԱՍ 86. ԿԱՀ—ԿԱՐԱՍԻՔ. Բ.

Հայելի՛—որին նայում են առհասարակ ընտանիքը և ամենայն մարդիկ, հանդերձները մաքրելուս, և գլուխները սանրելուս: Սանր՝—որով կարգաւորում են խճճուած մազերը, և մաքրում են գլուխը: Գիրք՝—որ կարդում են ամենքը. ով որ շատ գրքեր ունենայ և կարդայ՝ նա անպատճառ երկրիս վերայ ամեն տեղերը համարեա թէ տեսած կլինի: Աշտանակ՝—Մամակալ՝—որի վերայ վառում ենք մամը, որ մեր տները լուսաւորեն: Սուր—Թուր, Ատրճանակ, Հրացան, և այլն առհասարակ այս բոլոր զէնքերը պահում են ամենայն մարդիկ իւրեանց օրներուս, որ թէ՛ ճանապարհ գնալուս՝ և թէ՛ այլ միջոցներում՝ թշնամիների վնասներից ազատ մնան: Ղամբարիկ՝—որի մէջ ածում են նաւթը, և սկսում են վառել տներումս, որի

լոյսը՝ մոմից շատ լուսաւորէ: Կացին՝—որով, ճղում են կամ
 ճեղքում տան եղած ցախերը, վառարանների համար:
 Շիշ՝—որի մէջ ածուժ են գինի և օղի:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ինչից է շինած հայելին...: Ուրից էնք սպանում գրեթէ...:
 Իսկ գրաւաճաւ...: Ինչպէ՞ն էն պարտ...: Տպարանը ո՞ւմ է յանձնում
 լէրլէրը...: Կաղնարարը ի՞նչ է անում...: Տնէրունի այժմ ի՞նչն էն
 շապ վառում...: Ինչի՞ համար էն շահաբէիլ վառում...: Նաւը
 ի՞նչ պէշից է...: Այսօր ինչ օր է:

ԱՌԱԾ: Բերան էայ՝ Բայց ուսելու Բան էլէայ:

Հանելուկ: Աշխարհիս մէջ, մի հիւր կայ,
 Ժ. Առանց նորան տուն չկայ,
 Ինքը երբէք չէ խօսում,
 Բայց մարդիկ բարեւում են:

Հասկանք: — 400 Էն մինչև 450.

ԴԱՍ 87. ԿԱՀ—ԿԱՐԱՍԻՔ. Գ.

Պատկեր՝որ կախ են անում պատի վերայ. սենեակները գե-
 ղեցկացնելու համար: Շրջանակ՝ որի մէջ տեղաւորում են պատ-
 կերը կախելու: Անջակ՝—սրփիշոր լուսադաւած միջոցին սրփում

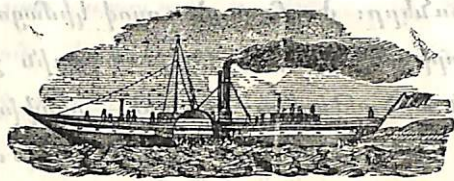
են երեսը և ձեռները: Ժամացոյց՝—որով կիմացուի օրուայ մի-
 ջոցը: Արկղ՝—որի մէջ պահում են թանգագին շորեր, կանանց
 զարդեր, և տան արծաթեղենք: Դաւաթ՝—որով խմում են թէյ:
 Բաժակ՝—որով վայելում են գինի և օղի: Կաթսայ՝—որով ե-
 փում են կերակուր: Քաղցր՝ որով քաղում են կերակրների
 քաղիք: Դաւ, Դորակ, Կուժ, Թակոյկ, Սափոր, Կուլայ, Պուլ-
 պուլակ, Բղուղ՝—որոնցով բերում են ջուր: Քամոց՝—որով քա-
 մում են բրինձ և այլ ուտելիքներ: Հեշտակ՝—Ինքնակ՝—որով
 պատրաստում են թէյ: Սկուտըղ՝—որով բերում են և տանում
 պատրաստած թէյ, կերակուր, միրգ և այլն: Ափսէ՝—որի մէջ
 վայելում են կամ գնում են սեղանի վերայ կերակուր, պանիր,
 կանանչիք և այլն: Փոքրիկ կաթսայով տաքացնում են կաթն:
 Կոնք՝—որի մէջ լուսացվում են: Դանագով, պատառաքաղով և
 զըրկաղով՝—վայելում են նախաճաշիկ, ճաշ, ընթրիք:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ժամացոյցը մի քանի է...: Պատկերները ի՞նչպէս են նկարում...:
 Տարուայ մէջ ե՞րբ էն ճարտիլը շապ ժամ գնում...: Քամոցը ինչից է
 շինում...: Թէյը բոլորն էլ մի քանի համ ունի...: Ինչ Բան է ճոճը...:
 ԱՌԱԾ: Դրուսա խօսողի չին՝ պէտք է դասնը լսահամ լինի:

Հանելուկ:	Ա.	Բ.
Ժն. Աւազան է զանազան,		Բայց երբ կամիս խօսացնել,
Լիքն է ջրեր խոտերով,		Նոքա խակոյն կըխօսան,
Լեզուներ են բիւրաւոր՝		Թէ ինչու թիւն, բարկու թիւն,
Անխօս մի տեղ կմնան:		Ինչպէս ուղեւ պատրաստ կան:

Հասկանք: — 451 Էն մինչև 500.

ԴԱՍ 88. ԿԱՀ—ԿԱՐԱՍԻՔ. Դ:

Սփռոց՝—որ փռում են սեղանի կամ կարպետի վերայ, և վրէն կարգաւորում են ճաշը կամ ընթրիքը: Սկաւառակ՝—որի մէջ լցնում են ամբողջ հիւրերի կամ սեղանակիցների համար մի տեսակ կերակուր, որից ամենքը վեր են առնում իրանց բաժին՝ և փայելում են: Պտուկ՝—որի մէջ եփում են. ջրալե կերակուրներ, քանի մի բաժին: Սանդ՝ որի մէջ ծեծում են աղ, և այլ բաներ: Թաղար՝—տաշտ որի մէջ լուանում են տան փոխնորդներ, որին ասում ենք լուացք: Փութս՝—որով բորբոքում են կրակը: Սակառի-քթոց՝—որի մէջ ժողովում են պարտիզից պտուղները: Ջրհան՝—որով հանում են ջուրը ջրհորից: Լապտեր՝—որը վառում են ամառը պատշգամբում, որ քամին չհանգցնէ, և մոլթն գիշերները մի տեղ գնալիս կամ վերադառնալիս՝ ունենում են վառած իրենց հետ որ ճանապարհը լուսաւորէ: Կողպէք՝—որով փակում են դռները:

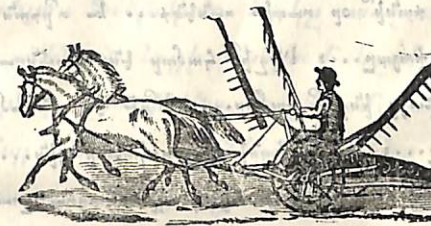
Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Սեղանը ինչից էն շինում... Պարուհի ինչից է շինում... Զամբիւլը—բնույթ ինչպէս էն շինում... ինչից էն գործում... Խեղճ էն գործում... չմեռնող չէ՞ հարելի գործել... Ինչից էն շինում լուսնի...:

ԱՌԱԾ: Ո՛վ փոխափով աշխատի՝ Բոլոր շահերը շահում է ինչպիսիք է:

Հանելուկ: Ա. միջոց Բ. թ. Ինքը ջուր է, անմարմին, Ո՛չ մի գիշեր չենք կարող, Շատ վառթար էլ հոտունի, Առանց նորան մենք մնալ, Բայց մենք նորան գնում ենք, Սկսում ենք բազմացնել՝ Մեր աները բերում ենք: Եւ ինքներս խոնարհել:

Համարս:— 550 էն մինչև 600.

ԴԱՍ 89. ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՈՒՏԵԼԻՔ: Ա.

Պանիրը, գնում են շուկայում ամառը՝ և հողէ ամանների մէջ աղ են դնում ամբողջ տարուայ համար: Միսը կոտորում են և շարում շամփուրի վերայ ու խորովում են, որին ասում ենք՝ խորոված: Հաւկիթը և իւղը խմասին խառնելով եփում են, որին ասում ենք՝ Նքոց: Հաւկիթը, իւղը և ուռփը խառնելով եփում են, որին ասում ենք՝ Զուածեղ: Կաթը և բրինձը խմասին եփելով, ասում ենք՝ կաթնով: Բրինձը և իւղը խմասին եփում են՝ որին ասում ենք՝ քաշովի: Զուկը լաւ լուանում են, կոտորում են և խաշում, որին ասում ենք՝ խաշած ձուկն: Ոչխարը կամ այծը մորթում են և կախ են անում թոնրումը, որին ասում ենք՝ խորովու: Ոչխարը մորթում են և եփում բաժանելով փողոցներում անց ու դարձ ա-

նողներին, որին ասում ենք՝ մատաղ: Յորենը բովում են, հետը խառնելով կանեփ և քնջիթ, որին անուանում ենք՝ խածաղ— Աղանձ: Բոված ցորենը երկանքով աղում են, որ լինում է փոխինդ: Փոխինդը խառնում շաղաղում են ռուփի կամ մեղրաջրի և կամ շաքարաջրի հետ, և փոքրիկ գնդեր են անում ու վայելում, որին ասում ենք՝ փոխինձ:

Հ Ա Ր Ց Ն Ր

Շաբաթի թշ Ժանի՞ օր ուրիշ սանեք... և ո՞րտեղ պահ... Որպեղեյ էն բերում փայտ... Ի՞նչ է համար էն հագնում շորը...: Հա՛յը՝ ուրում էնք, բայց էնչ է համար...: Ե՞րբ էն անում աղանձը...: Ի՞նչ է համար է հոլը...: Ի՞նչ բան է հարկաւոր չեն... էսէ ասանա՞լը... է՞ղը... Բ՛լը...: Ի՞նչ բան է պիտանայու շաւը:

ԱՌԱՄ: Ա՛յ պղտ աղանձ է՛ր, Ժա՛յ Ժա՛յ Ժա՛յ է՛ր:

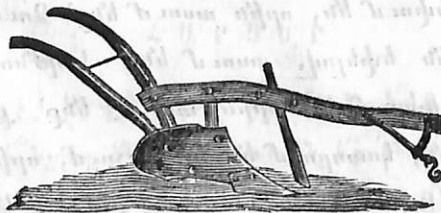
Հանելուկ: Զորս եղբայր են մի գլխարկ,

Ժէ: Անլեզու են և անխախտ,

Ի՞նչ կողմ ուզես հեզ կըզան՝

Հանգստութիւն քեզ կըտան:

Համարն է: — 600 էն մինչև 650-

ԴԱՍ 90. ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՈՒՏԵԼԻՓ: Բ.

Փոխինդը և ջուրը խառնելով եփում են, յետոյ հալած իւղը ածում են վրէն, որին անուանում ենք՝ խաշիլ: Ալիւրը, ջուրը և իւղը խմիսսին խառնելով, եփում են յետոյ մեղր կամ շաքար ածում են վրէն, որին ասում ենք՝ խիւս-խաւիծ: Վարունգը ժողովում են շատ փոքրներից և դնում են հողի տմաններում քացախով, որը լինում է՝ թըթու: Տապակած հաւը խիստ լաւ է ուտելու: Տապակած ձուկը տարուայ մէջ երկու երեկոյ կայ՝ որ ամենայն Հայի տներում կըտեսնես, և դորա համար, այդ օրերը շատ թանգ են լինում: Կանաչեղենը պակաս չէ լինիլ հայ մարդու սեղանից: Խաւիծը ուտեցնում են միշտ ծնունդ նստող կանանց նոյն օրերին:

Հ Ա Ր Ց Ն Ր

Ի՞նչ է Ժառը և անէլ Ժառան... Կարո՞ղ է արեօք նա լաւի... Ի՞նչ է չէ Ժառը...: Ի՞նչ է Ժառը և Ժառը անանը... և Ի՞նչ է Ժառը... Ի՞նչ է չէ Ժառը արհեստը... Ո՞րտեղ է Ժառը...: Ունի՞ր Ժառը Ժառը... և Ի՞նչ էն Ժառը անանը...: Ունի՞ր Ժառը Ժառը...: Մարդիկ Ի՞նչ պեղ են աղօլք անում...: Ի՞նչ բանը Ժառը Ժառանունը Ժառը Ժառը:

ԱՌԱՄ: Ասա՛ ինչ, ում հետ է Ժառը, էսէ և Ժառը՝ Ի՞նչ պեղ

Ժառան է և Ժառը:

Հաներուկ: Ոսկորները, դէն ենք քցում,

ԺԼ. Մեզնից ծածուկ ժողովող կայ,—

Յետոյ ինքներս փողով առնում:

Վայելում ենք շատ համովայ:

Հասխոս:— 651 էն մինչև 700:

ԴԱՍ 91. ՄԱՐԴՈՅՄ ՄԱՐՄՆՈՅ ՄԱՍԵՐԻՑ

Գլուխ, Ձեռք, Ոտք, Քամակ, Մէջք, Կուրծք, Պարանոց, Փող, Ուս, Ծունկ, Փոր, Աճուկ, Արմունկ, Բերան, Ականջ, Աչք, Քիթ, Լեզու, Ատամ, Ծնոթ, Արտևանունք, Այտ, Նրթունք, Ճակատ, Ծիծ,—Ստինք, Լինդ:

ԽՕՍԲ, ՁԱՅՆ—ՀՆՉԻՆ՝ ՔԱՆԻ ՄԻ ԱՐԱՐԱԾՈՑ.

Մարդս, խօսում է՝ իսկ երեխն՝ ճչում է: Կապիկը՝ կարկաչում է. իսկ խոզն՝ խանջում է: Շունը, հաչում է... իսկ Կատուն՝ մլաւում է...: Ձին, խրինջում է՝ իսկ էշը զռում է: Առիւծը և Յուլը՝ բառանջում են և մոնչում, Իսկ խոզքորակրն, ճչում է: Հնդկահաւն՝ կլանում է, իսկ Աքաղաղն՝ խօսում: Բաբն՝ կարկաչում է. իսկ Սագն, կառաչում: Աղաւթն՝ և Տատրակն, մնչում են: Ծիծառն, ճովուղելով՝ ճչում է. իսկ Արտուտը՝ գեղգեղելով երգում է: Սոխակը սիրահարուած՝ երգում է, իսկ Ծիւրը՝ թռվալով ծլվում է: Օձը՝ ֆշֆշալով սուլում է. իսկ Լորդուն՝ խշխշում է: Ճագարն՝ ոռնալով կախ-

կանչում է, իսկ Գորան կրռում է: Կռունդն՝ կռկռում է, իսկ Բուն՝ բլում է: Ագռան՝ դռում է՝ իսկ Ոչխարը մայում: Այծը՝ և Գառը՝ մայում են և մկրկում: Ջուրն՝ խշշում է և կարկաչում: Կայծակը խփելուս՝ Ամպը որոտում է և գռում:

ԱՌԱԾ: Սառ խօսողներու հետքն անպակն է:

Հասխոս:— 701 էն մինչև 750:

ԴԱՍ 92. ՏԱՐԻՆ ԵՒ ԻՒՐ ՄԱՍԵՐԸ

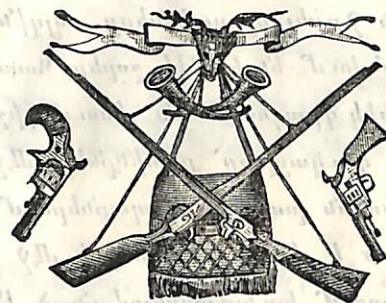
Հասարակ տարին ունի երեք հարիւր վաթսուոն և հինգ օր: Չորս տարին մի անգամ լինում է նահանջ տարի, որ երեք հարիւր վաթսուոն և վեց օր է: Տարին ունի տասն և երկու ամիս: Ամիսն ունի երեսուն կամ երեսուն մէկ օր, միմիայն Փետրվար ամիսն է որ հասարակ տարիներում լինում է քսան և ութն օր. իսկ նահանջ տարում՝ քսան և ինն օր: Տարին ունի յիսուն և երկու շաբաթ: Շաբաթն ունի եօթն օր,—եօթնեակ: Օրը ունի վեց զլխաւոր մասն,-Օր, Առաւօտ, Միջօրէ, Երեկոյ, Գիշեր, և Հասարակագիշեր: Օրագիշերը՝ այն է, գի-

շեր և ցերեկը ունի քսան և չորս ժամ: Ժամը ունի, վաթսուներկու ժամ: Իսկ ընդհանուր վաթսուներկու ժամը: Ամբողջ տարին ունի չորս եղանակ. Գարուն, Ամառ, Աշուն, և Ձմեռ: Այս ժամանակները ի՞նչ են այդ չորս եղանակները.

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Տարուայ, առաջին մաքուր և զեղեցիկ եղանակն է՝ Գարունը, որ սկսում է Մարտի 20-ին. որ սկսում է օրերը և գիշերները հաւասարուիլ. եղանակը տաքանալ, որ ամենայն ծառ, տունկ, պարտէզ, դաշտ, այգի, անտառ՝ սկսում են կանաչանալ, որով բացվում է վարդը և անուշահոտ ծաղկունքը, ծառերը ծաղկում են՝ և սկսում են պտուղները երևալ: Մարդիկ ըսկսում են պարտէզները մաքրել, կորիզներ ցանել, տունկեր աւելացնել, ծառի կարգաւորել և պատուաստել այգիների թաղերը յետ տալ, մասնները բացել, հողերը սկսել և չոր ծառերը կտրատել: Ամենայն կարգի մարդիկ սկսում են նոր հանգիստներ կարել տալ, մաքուր պատրաստուել Ս. Զատիկի համար:

ՆՈՒԱԳԱՐԱՆՔ

Դափ. Ծանդայ. Քնար. Հեփուր. Կիթառ. Բամբիւն. Ջընար. Ջութակ. Բամբ. Սրինգ. Սաղմոսարան. Թմբուկ. Բանդիւն. Դանօն. Տաւիղ. Տասնաղի. Փանդիւն. Փող. Վին. Լղիք. Լար. Կնդնդոց. Դաշնամուր.

ԱՌԱՄ: Քրիստոսի շնորհը:

Հասրան:— 751 և մինչև 800:

ԴԱՍ 93. ԱՄԱՌՆ

Տարուայ, երկրորդ եղանակն է՝ Ամառն, որ սկսում է Յունիսի 19-ին. այս է ահա ամենաշոգ միջոցը, որ ցերեկը սկսում է երկարիլ, իսկ գիշերը կարճանալ. որ ցանում են, հնձում են, զիգում են, պտուղները հասնում են,— դեղձ, տանձ. խնձոր, պալ, կեռաս, ծիրան, վարունգ, սեխ, ձմերուկ,— գլոր, թուզ, թութ, և ամեն տեսակ պտուղներ լինն են լինում փողոցներ:

րումը, սկսում են ջրել պարտեզները, այգիները, և ցանքե-
րը: Մարդիկ հազնվում են թեթև շորեր: Կատեպանները—Այ-
գեպանները սաստիկ զբաղուած են լինում գիշեր և ցերեկ այ-
գիների մէջ: Իսկ գիւղացիքը՝ քրտինքների մէջ, դաշտերում ի-
րանց ցանքերի հետ են խաղում: Քաղաքներում՝ առևտուրը բո-
լորովին թուլացած է լինում, խանութի մէջ ապրանսաց տէրե-
րը ճաշուայ միջոցում խոխուացնելով քնած են լինում: Նինու-
թիւնները ամենաշատ լինում են ամառը: Հարուստ մարդիկ
գնում են ամառանոց:

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻԻԹԵՐ

Հող, Զուր, Դարման, Կաւ, Կիր, Քար,
Կլմինդր, Լղիւս, Փայտ, Տախտակ, Սեպ,
Բեւեռ, Եղէգն, Զիւթ:

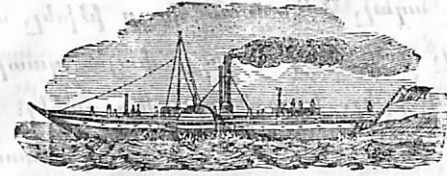

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ

Ա. ՅԱՄԱՔԱՅԻՆ

Սայլապան, Կառապան, Չիապան, Էշապան, Աւանակա-
պան, Սայլ, Սայլեր, Սայլեւանակիր, Սայլակ, Սուրհանդակա-
սայլ: Հովանաւորասայլ, Կառք, Շողեկառք, Սայլորդ, Օղտապարիկ:

Բ. ԾՈՎԱՅԻՆ

Կուր, Մակոյկ, Նաւակ, Վարքայ, Յա-
ճեղաճի, Նաւ, Լռագաստանաւ, Շոգենաւ,
Ղեկ, Ղեկավար, Նաւապետ:

ԱՌԱԾ: Ծովը աւելի էլքիապաշի ա՛յն ժամանակ՝ երբ սաստիկ չափ լինի:

Հասցանք:-- 801 Էն մինչև 850.

ԴԱՍ 94. ԱՇՈՒՆ

Ամառը վերջանալով՝ մանում ենք տարուայ, երրորդ ե-
ղանակը, որ սկսում է Սեպտեմբերի 19-ին. որ օր ու գիշեր
հաւասարվում է, այն է՝ Աշունը, որ սկսում է եղանակը փո-
քր առ փոքր հովանաւ բոլոր գիւղացիքը իւրեանց ցորենները,
բրինձները, բամբակները և ամեն իւրեանց պտուղները և բա-
րիքները բերում են քաղաքները ու ծախում են. և այն գոյա-
ցած փողերին՝ տան համար հագնելիք և ուրիշ բաներ են գը-
նում ձմեռուան համար, ուրեմն գիւղացիք և քաղաքացիք մի-
միանց պարտական եղբայր են և ընկեր, որ առանց միմե-
սին՝ չէ կարող ապրիլ երբէք: Խաղողները սկսում են քաղիլ,
գինի ամանել, մատները թաղել, այգիներից ցախերը և արքաու-
ները ժողովել, Սննեակները տաքացնել, առանց կրակի, տար-

ուան ցորենները աղալ, ձմեռուան հացը թխել, տանձ, խնձոր, սերգելի, խաղող, դեղնաշերտ կախել, փայտ պատրաստել, տան՝ կահ-կարասիքը մաքրել, և տըները վեր սրվել: Առհասարակ մարդիկ, սկսում են իւրեանց ամբողջ պատրաստութիւնը հոգալ, և ձմեռուան համար տաք հազուստներ ունենալ: Աշնան օրերը հատենով՝ սկսում են ծառերի տերեւները դեղնել, որով լինում է Տէրեւթափը, որոնք ծածկում են կանանչաղարդ այգիները և պարտէզները:

Ձ Ե Ռ Ք

Մատներ: Բոյթ, Յուցամատն, Միջամատն, Մատանեմատն, և Ճկոյթ: **Թաթ,** **Թիզ,** **Ծափ,** **Մատանի,** **Կռուփ,** **Բուռն,** **Եղունգըն,** **Յօդք.** **Լփ.** **Բռունց:**

ՀԱՅ ՈՒՏԵԼ

Հաց ուտելը բաժանվում է երեք կարգ: Առաւօտեան հացին ասում ենք՝— Նախաճաշիկ: Միջօրէի հացին ասում ենք՝— ձաշ: Իսկ երեկոյեան հացն է՝— Ընթրիք: Առեւտրոյ սեղանն է՝ Նախաճաշը: Առեւտրոյ սեղանն է՝ ձաշը: Իսկ յիշէ՛ սեղանն է՝ Ընթրիքը:

ԱՌԱՄ: Պարտապաշտօնը քանի՞ լա՛ւ է հարստից:

Հարստից:— 851 էն մինչև 900:

ԴԱՍ 95. ՁՄԵՌՆ

Տարուայ, չորրորդ եղանակն է Ձմեռն, որ սկսվում է Դեկտեմբերի 20-ին. որ ցերեկը սկսում է կարճանալ, իսկ գիշերը երկարիլ, որ ամեն մարդ պատրաստուած, սկսում են վառարանները վառելով սենեակները տաքացնել, իրանք տաք հագնվում են, գիշերները երկար նստում են, խօսում են, կարգացողը կարդում է, կար անողը կարն է անում, երեխայքը իրանց դասերն են պատրաստում: Հրապարակի մէջ մի մարդ չես գտնիլ. սկսում է ցուրտը և բութը, գալիս է անձրև և ձիւն, որով սպիտակվում է ողջ երկիրը, ծառ, անտառ, դաշտ, մարգագետին և այլք՝ ծածկվում են ձիւնով, և պատում է մառախուղ: Այլ ևս չի լսվում թռչունների ծրվիւցները, նոցանից մեծ մասը գնացած են լինում տաք երկրներ:

Հ Ա Ր Ց Ե Ր

Դեկտեմբեր ամիսը՝ Օգոստոսի հետ քարեկա՛մ էն.... Ինչո՞ւ չէ՛ն քարեկա՛մ... Ո՞ր ամիսներն են միմեայ քարեկա՛մ... Ինչի՞ համար է աշիւսը... Քանի՞ օրէ քարին... Ինչո՞ւ եղանակ ունէ՛...: Երբ է լինում շառ շոգ.....:

ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Շէն, Աւան, Դիւղ, Ագարակ, Դաւառ, Դիւղաքաղաք, Քաղաքաման, Քաղաք: Նահանգ, Վաճառաշահ քաղաք, Մայրաքաղաք, Արքայանիստ, Ամարանոյ, Նաւահանգիստ:

ՄԻՄԻԱՆՑ ՀԱՆԴԻՊԵԼ

Մեծ ու փոքր, և առհասարակ մարդիկ, միմեանց տեսնելիս՝ բարևում են, որ բաժանվում է՝ չորս կարդ. — Առաւօ-

տեսնը պատահելիս, աջակցելով ասում են ԲԱՐԻ ԼՈՅՍ: Օրուայ
մէջ պատահելիս, ասում են՝ ԲԱՐԵՒ ԶԵԶ—ԲԱՐԻ՝ ՅԱԶՈՂՈՒՄ:
Նրեկոյեան միջոցը՝ ասում են՝ ԲԱՐԻ՝ ՆՐԵԿՈՅ:

Նկեղեցիից դուրս գալուս ասում են ՈՂՈՐՄԻ ԱՍՏՈՒՎԾ,
Իսկ հանդէպի անձինքը՝ պատասխանում են, ՈՂՈՐՄԻ ԾՆՈՂԱՅԴ:
ԱՌԱԾ: Ահա— ԳԻՆԵՆ՝ ԳԻՆԵՆ՝ ԳԻՆԵՆ:

Հաճախ:— 901 Էն մինչև 950.

ԶԻ, ԹՈՉՈՒՆ, ԶՈՒԿԸ, ՓԻՂ, ԱՂՈՒԷՍ, ՍՈՒՆԳ.

Զուկը լինում է լճերի, գետերի և ծովերի մէջ, ձմեռը
ձկները մանում են քարերի տակ: Զրկան վաճառականութիւնը
երեւելի առևտուրներից մէկն է, բացի իրան միսը՝ տալիս է
մեղ և խաւեար: Զուկը տալիս է խաւեար՝ իսկ թռչունը բե-
րում է ձու: Խաւեարից լինում են ձկներ՝ իսկ ձուերից ձուեր:
Փիղը, ամենամեծ անասունն է երկրիս վերայ, շատ խելքով է,
ու հնարագէտ է կռուի մէջ, և շուտով կարելի է նորան ձե-
ռի հետ պահել: Հին ժամանակներումն զործ էին ածում ա-
րիւնահեղ պատերազմների մէջ, որ մեծ յաղթութիւններ էր
անում: Զին ամենաօգտաւէտ անասունն է ընտանեկան տնտեսու-
թեան համար: Աղուէսի նման հնարագէտ անասուն չկայ: Ան-
տառների և դաշտերի մէջ դուրս են գալիս սոււնգ:

ՄԻՄԵԱՆՑԻՑ ՀԵՌԱՆԱԼ:

Միմեանց տեսութիւնից յետոյ՝ բարեկեղծ հեռանում են.
որ բաժանվում է՝ հինգ կարգ.— Միմեանց հետ բոլորովին տես-
նուելուց յետոյ՝ գնացողը ասում է, Ծառայութիւն Զեզ:— Իսկ
մնացողը, ասում է՝ Ծառայ Աստուծոյ: Նրբ կրկին անգամ պէտ-
քէ տեսութիւն գայ՝ ասում է, Յտեսութիւն Զեզ: Իսկ միւսը՝—
Յտեսութիւն: Նրեկոյեանը միմեանցից հեռանալիս, ասում են՝
Բարի գիշեր. Իսկ մնացողը՝— Լոյս բարին: Նրբ հեռու տեղ-
են գնում, ասում են՝ Մնաք բարով: Իսկ մնացողքը՝— Գնաք
բարով: Նրբ պատահում են բարի և ուրախութեան գործերի՝
ասում են՝ Բարի լինի.— Բարի ժամի.— Շնորհաւոր լինի. Իսկ
միւսքը՝ Շնորհակալ ենք ողջ մնաք:

ԱՌԱԾ: Հաւաքողը՝ Դ ԵԷԷԷԷԷ ԷԷ ԷԷԷԷԷԷԷԷ:

Հանելուկ: Բերան ունի, անատամ,

ԺԹ. Բայց ուտում է յարաժամ:

Հաճախ:— 951 Էն մինչև 1000.

ԴԱՍ 97.

ՆԱՊԱՍՏԱԿ, ԵՂՆԻԿ, ՈՒՂՏ, ՃԱՆՃ, ԼՈՐԴՈՒ, ՕՁ, ԿԱՐԻՃ, ԿԸՆԳՒՂԻԿ, ԲՋԵՋ, ՍԻՐԱՄԱՐԳ, ԱԳՈՒՄԻ, ՍՈՌԱԿ, ԱՂԱԻՆԻ, ԳԱՅԼ, ՈՋՆԻ:

Նապաստակն է յոյժ ծիծաղաշարժ կենդանի: Եղնիկն է գեղեցիկ անասուն, որ իւր գլխի վերայ եղջիւրներուն, որոնք բաժանված են զարմանալի ճիւղերով: Ուղտն է զարհուրելի և բարձր անասուն, է՛ նաև շատ թշնամի յիսակալ: Ճանճն է անփնասակար արարած, բայց շոգ միջոցներին՝ անհանգիստ են անում մարդկանց: Լորդուն է օձանման մի սեռ, որ նորան մինչև չմնասեն՝ ինքը երբէք այլոց փնաս չիտալ:—Իսկ օձնէ՝ ընդհակառակը, որ միշտ մարդկանց կփնասի, մինչև անգամ շատ ժամանակ անպէս կթունաւորի՝ որ իսկոյն կմեռնի:—Ուստի՝ պիտոյ է օձերից հեռու մընալ և զգոյշ լինել այգիներում: Կարիճը, է՛ նմանապէս խայթող վատթար կենդանի թէև շատ փոքրն է դրութիւնը միշտ փնասատու և թիւնալի: Կընդդիկը,

է՛ անմեղ կենդանի: Բզէզն է՝ ուրախացուցիչ երեխայոց: Սիրամարդն՝ է՛ շատ հիանալի արարած, որի փեղուրները զմայլեցնում են մարդկանց ուշադրութիւնը: Ագռաւը, անպիտան ձայն ունէ: Սոխակը պատուական թռչնիկ է: Աղունին ամենամիամիտ թռչունն է: Գայլը, է՛, փնասակար պատառող գազան: Ոգնին է՛ փշոտ կենդանի, զլուխը միշտ քաշած սպանում է օձերին և ուտում է:

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՊԱՐԱԳԱՅՔ

Գութան. Տրմուղ, Մարկոս. ձամբարակ. Բնատէն. Ձևիչ. Էշ. Թուր. Կնկուխ. Արօր, Գերանդի, Մանգաղ, Խոփ, Բրիչ, Նրեկժանի. Բաշ. Թիակ, Մաղ, Սայլ, Բաղ, Նրասան, Առանցք, Խարազան, Հունձք, Փոցղ, Տրմուխ, Հեծանոց, Լուծ. Խթան. Կամ:

ԱՌԱՄ: Աճէ՛ն, խաշ ք խաշայէ՛ն: Ֆայ սարի մէջէ՛ն:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ Ի.

Աշխարհիս մէջ կան եղբարք, } Իրանք այսպէս միամիտ,
Որ միմիանց են ատելիք. } Հեռու ընկած ապրում են.
Թէ բնութեամբ, թէ գործով } Բայց սրտերն են միախիտ՝
Ափսոս որ չեն սիրելիք: } Անյայտ միմեանց եղբարք են:

ԴԱՍ 98. ՍԱՌՈՅՑ

Չմեռուան ցուրտ միջոցներումը, մարդիկ ընդարձակ տեղում պատրաստում են մեծ աւազաններ, որոնց մէջ լցնում են ջուր. և այնպէս մնում են մինչև պարզկայ գիշերներն, որ սաստիկ ցրտից՝ սկսում են ամբողջ աւազանները սառել. որոնք յետոյ ջարդում են և մեծ մեծ կտորներով տանում են ու ածում գետնի մէջ փորուած տան մէջ. որին ասում ենք, ՍԱՌՑԱՏՈՒՆ. և այնպէս լցրած փակում են դուռը և պահում են մինչև ամառը:— Երբ որ գալիս է ամառը, սկսում է շոգը: Նոքա բաց են անում սառցատունը՝ և սկսում են ծախել:

ԲՆԱԿԱՆ ԴԻՐՔ

Երկիր, Դաշտ, Անտառ, Բլուր, Սար, Բլրիկ, Ժայռ, Ապառաժ, Անձաւ, Քարանձաւ, Քարափ, Զոր, Ծործոր, Մացառ, Մացառախիտ, Քարակարկառ, Քարածերպ, Քայրաժառ, Քարաժիռ, Պարեխ: Սարակ, Սոր, Սայռ, Սեպ, Վեհ, Մօրտրտ, Կարկառ, Խրամ, Խիճ, Դար, Փոս, Դարիվեր, Դարահոս, Հեղեղատ:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ի՞նչ պէշ էն լինում գայլերը...: Ո՞րպէշ էն լինում եղնիկները...: Ի՞նչպէս հո՛ւ է սիրամարդը...: Ի՞նչ էտնի է հարչուոր ուղար... և ի՞նչպէս անասուն է նա...: Գիւղացիք է՞րք էն հաճախ լինում... և է՞րք էն աշխատում...: Ի՞նչ էն անում մանգաղով...: Ի՞նչ էն գրածում որոշում...: Գուղացիք սացում ի՞նչ էն անում...:

ՍՈՒՍԾ: Մինչև խելօքի հասնելը՝ փիժը ինքն պղին հարսանիք որեց:

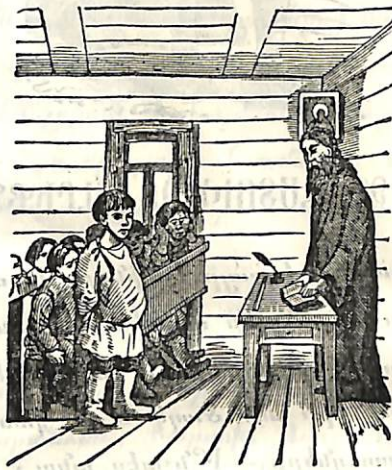

ԴԱՍ 99. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԲԱՐԻՔՆԵՐԸ

Նայիր, զառնուկ եղբայր, երկինքը, և տես որ մութ գիշերը ի՞նչպէս լուսաւորել են անթիւ աստեղները, ինչպէս ցերեկը լուսափայլում է արեգակը:— Տեսնում ես դաշտերի, այգիների և պարտէզների մէջ ծաղկած և կանաչած անհամար ծաղիկները և պտուղները,— Ի՞նչպէս անուշ հոտեր են փչում մեղմ քամիների հետ, որ մարդու սիրտ չի կամենում հեռանալ այս տեղից, նայիր Արամ, և տես ի՞նչ մաքուր և պարզ աղբիւր է այստեղ: Որ մարդիս սիրտը փառաւորվում է, տես Թռչունները ի՞նչ սիրուն քաղցր ձայներով երգում են ու ծըլվում. տես ինչպէս զառները արածում են և մկրկում: Տես որքան խաղողի ճիւղեր են կախուած իրենց փաղերից որ վառվում է արեգակի նման: Ահա այս բոլոր բարիքը Աստուած ըստեղծեց. որ մեր ամենազթառատ Արարիչ Հայրն է, որ մենք խնդանք, ուրախանանք և օրհնենք նորա անունը, փառք տալով այժմ, յաւիտեանս ու յաւիտենից ամէն:

ԵՐԿԻՆՔ

Երկինք, ամբ, աստեղք, անձրև, հեղեղ, ձիւն, Կարկուտ,
Ծիածան—Աղեղն—Կանաչ Կարմիր, Կայծակն, Արեգակն, Մըրիկ,
Հողմ, Արև:

ԿԱՄԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆ

Աշտի աչքերը երեկուանից ցաւում է, այսօր առաւել
վատ է. միշտ վարժապետը նորան ասում էր թէ «կուցած
դաս մի սերտիլ, այլ գլուխդ բարձր պահի» բայց նա չէր լը-
սում. ուստի և վնասուեցաւ:

ԱՌԱՄ: Ինչպէս էաւետանէս քեզ պատանէն՝ նոյնպէս եւ պատանի դու աշխարհ:

Սաստիկ լոյսը՝

Աչքը կը կուրացնէ,

Սաստիկ ձայնը՝

Ականջը կը խուլացնէ:

Սաստիկ աշխատելը՝

Մարդիս կը յոգնեցնէ,

Ագահ ուտելը՝

Ստամոքսը կ'իլաւ է:

ԴԱՌ 100. ԿՈԿՈՄ

Երեկ, ես և իմ քոյր Երանեակը գնացինք հայրիկիս հետ
մեր այգին. հայրս մեզ շատ տեղեր ման ածեց, ցոյց տուեց
զանազան բոյսեր և ծառեր. յետոյ տարաւ վարդենիքի մօտ,
մեր ձեռքը բռնեց և ցոյց տուեց վարդի սիրուն կոկոմները և
ասաց «տեսնումէք զաւակներս այս կոկոմները, որ իրենց փոք-
րիկ ծառի թփերի մէջ փնւմ են, մինչև որ բացուին և իրանց
վարդենուն անուշ հոտ բուրեն. տեսէք զառնուկներ որ ինչ-
պէս վարդենին սիրում է իւր կոկոմները՝ ծնողքը ևս, փայ-
փայումեն իրանց զաւակները, դուք էք մեր կոկոմները իսկ
մենք՝ ձեր վարդենիքը. որ ժամանակին պիտի բացուէք և ձեր
բարի գործերով պիտի մեզ անուշ հոտ տաք»:

Ջ Ո Ւ Ր

Մոռաջուր, աղբիւր, գետ, լիճ, ծով, ջրհոր,
ճահիճ, աղուներ: Ովկիանոս: գետակ:

ՀԱՆՔԵՐ

Քարահանք, Ոսկեհանք, Սնդեհանք, Հողահանք, Աղահանք, Ածխահանք, Պղնձահանք, Անագահանք, Երկաթահանք, Ծրծմբահանք, Արծաթահանք:

ԴԱՐՔԻՆ

Դարբինը, քցում է երկաթը կրակի մէջ և թողնում է մինչև որ բոլորովին կարմրի. յետոյ սկսում է հանել կրակի միջեց և վեր է առնում մուրձը ու շտապելով ծեծում է. որից շինում է զանազան երկաթեայ բաներ. — բաները մաքրացնելու համար սկսում է խարտոցել դարբինը:

ԱՌԱՅ: Ծեծի՛ր Էրէմիւն, բանի որ պատ է:

Հանելուկ: Ինքը սև է կամակոր,

Իսկ Ոչ ոքի էլ չի լսում:

Բայց երբ յանկարծ կարմրում է,

Խոնարհվում է և փափկում:

ԴԱՍ 101. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲԱԶԱՆ ՄԱՍԵՐԸ ԵՒ ԿԱՀ-ԿԱՐԱՍԻՔ Ա.

Եկեղեցւոյ մէջ տեսնում ենք հետեւեալները. — ԲԵՄ՝ որև ասի Սեղան՝ որի վերայ պատարագ է մատուցանում քահանան:

Խորան՝ որի մէջ զգեստաւորվում է քահանան. ուր և պահվում են զարդք ծառարի. նաև եկեղեցական Ս. գրքեր: Գրական—Գրքակալ՝ որի վերայ գնում են Ս. գրքեր կարդալու միջոցին: Աւազան՝ որի մէջ մկրտում են նորածնեալը: Աւետարան՝ որ եկեղեցւոյ մէջ միմիայն քահանայք և աւագ սարկաւագներն կրկարդան: ձառոց՝ որ մեծ Ս. գիրք է, որ կարդում են դպիրները և քահանաները: Մաշտոց՝ է փոքրիկ գիրք որ միմիայն քահանայք պիտի ունենան, որով կատարում են ժողովրդոց ամենայն օրինակատարութիւնքը: Շարական՝ է երգեցողութեան ամենաընտիր գիրք՝ որ երգում են եկեղեցւոյ մէջ ամենայն օր: Ատենի ժամագիրք՝ որ միշտ դրուած է գրքակալի վերայ որ օրուան ժամերգութիւնը կարդան և աղօթեն նորա վերայ: Խաչ՝ որ Ս. օրհնութիւն կարդալու միջոցին կառնեն ձեռքը քահանայք և վարդապետք: Խաչվառ՝ որ դուրս են բերում զանազան հանդիսակատարութեանց մէջ: Նուրջաս՝ որ ծածկում են քահանայք սրբազնագործութեանց միջոցներում: Սաղաւարտ՝ և Վակոս՝ ունենում են զգեստաւորուած ժամանակը: Կերոն ասում ենք մեծ մոմերին, այն է՝ Իւղաբերից մոմերին:

ՀԱՐՑԵՐ

Որտեղ էս լինում չէնէրը... Ինչո՞ւ էս Բիւրոն պետեալ... Ինչո՞ւ էս լսում մեռ... Ինչո՞ւ էս լսում... Ինչո՞ւ էս շրջում... Երբ էս քան... Միւրեք յերեւել չի՞ կարելի քան... ուրեմն ինչո՞ւ չէնք քան...:

ՅՐՏԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿ ՕՐՈՑ

Ծըմակ, Յուրա. Բուք. Սառնամանիք. Փո-
թորիկ. Սառն. Մառախլապատ. Հողմ ցըր-
տային. Մ/Թնդած. Պարզկայ:

ԱՌԱԾ: Ո՛վ որ է-ր պատկեր էրսիք է պահէ է-ր խոսք:

ԴԱՍ 102. Բ.

Բուրվառ՝ որի մէջ ծխում են խուսկ և կնդրուկ: Պատ-
կերք՝ որոնց յարգում ենք և պատվում և նոցա վերայ նայե-
լով՝ երևակայութեամբ աղօթում ենք առ Աստուած, բարեխօս
ուսնենալով իւր ընտրեալներին: Գահ՝ որի վերայ կբազմի միմի-
այն թեմական նպիսկոպոսը ժամասացութեան միջոցին: Կան-
թեղ՝ որի մէջ վառվում է ձէթով ճրագ: Աշտանակներ՝ որոց
վերայ վառում են մոմեր, ըստ մեծի մասին պատարագի մի-
ջոցին: Քշոց՝ որով զգալի են անում ժարդոյս սրտին Ս. Պա-
տարագի ժամանակ:

ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ԵՆ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՍԱՅՈՒԹԻՒՆ:

Պատարագ. Տօնախմբութիւն. Թափոր. Մը-
կրտութիւն. Չեռնաղբութիւն. Դրօշմ. Օծու-
մըն. Պսակ. Խոստովանութիւն. Եպաշխար-
ութիւն. Հաղորդութիւն. և այլն: Հանդի-
սաւոր օրերում վառում են բոլոր ջահերը:

Գրեալուս մէջ Ժամանակ էրեխաներին էր սիրում:

ՍՊԱՍԱԻՈՐԻ ԵԿԵՂԵՑՈՑ

Ժամկոչ—Ժամահար. Լուսարար. Տիրացու. Դպիր. Կիսա-
տարկաւագ. Սարկաւագ. Աւագ տարկաւագ. Նորընծայ—Երեց—
Քահանայ. Երեցփոխ. Վարդապետ. Ծարագոյն վարդապետ. Ե-
պիսկոպոս. Արքեպիսկոպոս. Պատրիարկ—Հայրապետ—Կաթու-
ղիկոս:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ի՞նչ Ժամանակ էն ծէծում երէտը...: Ինչ էն ծէծում...: Ա-
սանց էրանի մէջ էն ծէծել...: Ինչու համար...: Ի՞նչ բաներ էն
շինում երէտից...: Ի՞նչ բան էն շինում պողոտից...: Ի՞նչ էն շի-
նում պողոտից...: Ի՞նչ պէշ էն շինում բանաստեղծ...: Ի՞նչ պէշ էն շի-
նում վարդապետ:

ԱՌԱԾ: Մի հին բարեկամը՝ լա՛ւ է երէտ նոր բարեկամերից:

Հանելուկ: Մարդիկ մի տեղ ժողովուած,

ի՛նչ. Ուրախ սրտով ք վարդարուած,

Ջան ասում են ջան լըսում՝

Մերթ խմում են, մերթ պարում,

ԴԱՍ 103 ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ՏՕՆԵՐ ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆՔ:

Սրբոյ Կուսին Աստուածածնայ Յղութիւնն. Աւետումն. Ծնունդըն. և Նրից ամաց ընծայումն.

Ծնունդն Յիսուսի Քրիստոսի. Մկրտութիւնն, որն ասում են Զրօրհնէք: Տեառնընդառաջ: Ծաղկազարդ: Զատիկ, այն է Յարութիւնն Քրիստոսի: Համբարձումն: Հոգեգալուստն՝ որին ասում ենք և Պենտեկոստէ: Այլակերպութիւնն, այն է Վարդափառ: Վերափոխումն սրբոյ Կուսին Աստուածածնի: և Վերացումն Խաչի:

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ՏՕՆԵՐ ՍՐԲՈՅ:

Տօն սուրբ Յովհաննէս Մկրտչի: Տօնք մեր նախկին Լուսաւորչացն՝ սրբոյ, Քաղէոսի և Բարդուղիմէոսի: Տօնք հօրն մերոյ Լուսաւորչին երախտաւոր Սրբոյն Գրիգորի: Տօն սրբոյն Էջմիածնայ Մայր Աթոռին մերոյ: Տօն Հրեշտակապետացն: Տօնք սրբոյ Թարգմանչացն մերոյ Սահակայ և Մեսրոպայ: Տօն սրբոյ Վարդանանց:

Ես մարդ եմ, ազգաւ Հայ եմ: Իսկ կրօնքով հայ Լուսաւորչական եմ.—մկրտուած եմ սուրբ Աւագանի մէջ, որով հեռեւոյ և հաւատացող եմ Յիսուսի Քրիստոսի. ուստի կոչվում եմ Քրիստոնեայ: Ո՛վ որ չի մկրտուիլ նա քրիստոնեայ չէ: Բոլոր Քրիստոնէից նոր տարին լինում է ձմեռը, Յունիսր ամսի մէկին. ինչպէս և մերը:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ի՞նչ պէշ է լինում Եպիսկոպոսը...: Ո՞րքէշ է նստում Կ. Քաղի-
կոսը...: Տարին բանի՞ օր է...: Նի՞ք էն անպարտաւոր Տարաշ անում...:
Եպիսկոպոսի մէջ ո՞ր օրէին էն պատ...:

ԱՌԱՅ: Ի՞նչ պէս Աստուած Տարաշանց՝ այնպէս և հայրն պարտաւոր:

ԴԱՍ 104. ԱՐՀԵՍՏԱԻՈՐՔ:

ՊՂՆՁԱԳՈՐԾԸ՝ շինում է պինձից զանազան բաներ:
Հիսուս, կտրում է, սղոցում է, տաշում է և շինում փայտեղենից ամեն բաները:
ԿՈՇԿԱԿԱՐԸ՝ կտրում է կոշիկներ:
ՄՍԱԳՈՐԾԸ, մորթում է ոչխար, դառն, եգ, կով և այլն և ծախում է:
ՈՍԿԵՐԻՉԸ՝ շինում է արծաթից և ոսկուց պատուական բաներ:
ԴԵՐՁԱԿԸ՝ ձևում է և կտրում է շորեր:
ՁՆՈՍԱԳՈՐԾԸ՝ գործում է թելեղենից, այն է՝ բրթից և բաժրակից ընտանեկան պիտանացու բաներ:
ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾԸ՝ կտրում է ասղով զանազան պատկերներ, ծառեր և տեսքեր:

ՆԿԱՐԻՉԸ՝ իւր վրձինով նկարում է պատկերներ և բնու-
թեան տեսքեր:

ՀԱՅԱԳՈՐԾԸ՝ թխում է հաց և ծախում:

ԱՐՋԻ սիրելին է արձը և տանձը,

իսկ Աղուէսինն է խաղողը:

Արագիւր՝ թշնամի է օձերին,

իսկ Կատուն մկներին:

Ե Ր Ա Զ

Մի գոեհիկ մարդ տեսաւ երազում որ թէյ են տալիս
բայց առանց շաքարի, իսկոյն գողալով վեր թռաւ շաքար
շաքար: Ուստի միւս օրը, վեր առաւ քանի մի կտոր շաքար և
քնեց, բայց այլ ևս թէյ չտուեցին, ուստի շաքարը մնալով քըր-
տնքից ջուր դառաւ, որով շերտուեց կողկնքը: Միւս օրը գը-
նաց բաղնիք որ մաքրուի, երգուեց որ այլ ևս երազի չհաւատայ:

ԱՌԱՄ: Կէրախիւր որդւոցս հոշոյ՝ Էթծախայ նա եւս քեզ էլ Էթախի:

Աղաւանդի ժողովից, Նստեց նայեց մօտ տեղից՝

Մինը թռաւ մեր կողմը, Առաւ պանրի կտորը:

ԴԱՍ 105. ՄԱՐԴ.

Ես մարդ եմ, թէ և դեռ այժմ փոքր եմ, նորա համար որ
ինձ ունեմ այնպէս հոգի և այնպէս մարմին՝ ինչպէս մեծ մարդ-
կանց: Թռչուններին երկու ոտներ ունեն, որ միւսնոյն ժամանա-
կը և ձեռքերի տեղ է:

ԱՄԻՍՆԵՐԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

1. Յունվար 31 օր:

7. Յուլիս 31 օր:

2. Փետրվար 28-29 օր:

8. Օգոստոս 31 օր:

3. Մարտ 31 օր:

9. Սեպտեմբեր 30 օր:

4. Ապրիլ 30 օր:

10. Հոկտեմբեր 31 օր:

5. Մայիս 31 օր:

11. Նոյեմբեր 30 օր:

6. Յունիս 30 օր:

12. Դեկտեմբեր 31 օր:

ԴՈՍ 106. ՈՐՎ ԱՐԴԵՌԳ ԶՊԻՏԻ ԱՇԽԱՏԻ

1. ԶԱՐՄԱՅՐԸ ՈՉԽԱՐԻ ՀԵՏ:

Մի ամենազուարթ սիրուն առաւօտ, որ արեգակը
փայլում էր, և թռչունները ձէն ձէնի հետ քաղցրանուագ
երգում էին: Զարմայրի հայրը և մայրը ուղարկեցին նորան
ուսումնարան, որ նոր մտել էր ու թն տարուան մէջ: Բայց մա-
նուկ Զարմայրը չէր կամենում ուսանել, այլ շատ սիրում էր
խաղալ. ուստի մի տեղ կանգնեց՝ նայեց իւր չորս կողմը, և
տեսաւ մի ոչխար, որ պարտիզումը խոտը բերնին ուտում էր,
ասաց «ոչխար, արի մի փոքր խաղանք միտեղ»—ոչխարը պա-
տասխանեց՝ «ոչ, ես միջոց չունեմ խաղալու, ինձ հարկաւոր է
գնալ և կերակրել իմ գառներին»:

2. ԶԱՐՄԱՅՐԸ ՀԱԻԻ ՀԵՏ:

Տրտմեց Զարմայրը, և գնաց մի քանի քայլ ու տեսաւ մի
կատարով սիրուն հաւ, և ասաց «այ հաւ, արի մի փոքր խա-
ղայ ինձ հետ»—պատասխանեց հաւը՝ «ոչ, ինձ միջոց չունիմ

խաղալու, այլ ինձ հարկաւոր է գնալ և կերակուր գտնել իմ
ձուռտերի համար որ սոված չմնան:

ՀԻՒՍԻ ՊԱՐԱԳԱՅՔ

Ուրազ, Սղոց, Դուր, Խարտոց, Խիզար,
Կացին, Հաղափ, Սեպ, Սոսինձ, Մուրճ, Պը-
տուտակ, Եղջան, Վերիչ, Տապար, Քանդա-
կիչ, Յեսան, Յղկիչ, Քանոն, Իզմիր, Եբզը-
հան, Գչիր: Լար, Ուղեցոյց:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Երբ է ընդհանուր բնականայնայն նոր աստիճան... Ի՞նչ է անհամար-
բաւութիւն... Ի՞նչ է անհամար արհեստագործութիւն... Ի՞նչ է համար է աստիճան...
Այսօր է՞նչ է...:

ԱՌԱՅ: Լաւ է հասկացող հարկի հետ քաջ էրէ՛լ քան ընէ յինարի հետ
փշաւ ուսել:

Առաւօտուայ լիս ծէքին՝ Ուշ դարձրինք կտկտոցին՝
Ծառկուտուտը մօտացաւ, Ականջներս քառացաւ:

ԴԱՍ 107. Յ. ԶԱՐՄԱՅՐԸ ԾՐՏԻ ՀԵՏ:

Տրտմեց Զարմայրը, ու մտածելով գնում էր, յանկարծ
տեսաւ մի ծիտ որ բերնին բռնած էր քանի մի փափուկ խոտ.
կանգնեց ու ասաց «Ծիտ աղբեր կ'աց, կ'աց արի՛ մի փոքր խա-
ղայ ինձ հետ»—Ծիտը պատասխանեց, «ոչ, ինձ միջոց չունիմ
խաղալու, այլ ես պէտքէ ժողովեմ քանի մի փափուկ խոտ,

փեղուր, բաժբակ, և բուրթ, որ սրանցից շինեմ ինձ համար
բոյն:

4. ԶԱՐՄԱՅՐԸ ԶԻՈՒ ՀԵՏ:

Տրտմեց զառնուկ Զարմայրը ու սկսեց գնալ, տեսաւ մի
փոքրիկ ձի ու ասեց նորան «Ի՞նչ սիրուն ձի ես, արի՛ մի փո-
քըր խաղանք»—պատասխանեց ձին՝ «ոչ, ես միջոց չունիմ խա-
ղալու, այլ ես՝ պիտի գնամ այգին որ պտուղները փողոց տա-
նեմ, ծախելու համար»:

5. ԶԱՐՄԱՅՐԸ ԵԶԻ ՀԵՏ:

Տրտմեց մանուկը, և չ'զիտէր ու՛մ հետ խաղայ, տեսաւ մի
չալ եզը, կանգնեց ու ասաց «Ի՞նչ սիրուն եզն ես, արի՛ ինձ
հետ մի փոքր խաղայ»—պատասխան տուեց եզն՝ «Ինձ խաղալ՝
անկարելի է, այլ՝ իմ պարտքս է վարել հողը, որի վերայ պէտ-
քէ ցանեն ցորեն, եթէ ես չըվարեմ հողը՝ ի՞նչտեղ պէտք է
ցանեն հաց՝ իսկ եթէ հաց չըլինի ցանած, ուտելու բան չի
լինիլ, ուրեմն պէտք է գնամ աշխատեմ քեզ համար հաց՝ որ
ուտես»:

6. ԶԱՐՄԱՅՐԸ ԴՊՐՈՑԻ ՄԷՋ:

Մանուկ Զարմայրը սկսեց խոր տրտմել. բայց յետոյ մը-
տածեց ու ժպտաց, ասելով ինքն իրեն «ոչ ոք չի ուղում խա-
ղալ» ուրեմն ես ևս չպիտի ծուլանամ, սկսեմ սովորել և աշ-
խատել, նա գնաց վարժատուն, և սկսեց ջանասէր լինիլ, վար-
ժապետը գովեց նորան, որով և մանուկը շատ ուրախացաւ:

ԴԱՍ 108. ԿԱՐԻՃ ԵՒ ԿՐԻԱՅ

Մի օր կարիճը, գնաց դաշտը պաշար բերելու. փոքր միջոցից՝ յետ գտաւ իւր պաշարը և սկսեց վերադառնալ, երբ հասաւ նա իւր բունը՝ տեսաւ, որ բաւականին անձրեւ է եկել և իւր բունի առաջ փոքրիկ լճակ է դարձել. սկսեց փորձ փորձել, — նա մտաւ ջրի ափը, բայց իսկոյն կորցրեց պաշարը. ուստի դուրս եկաւ ու ջրի մօտ նստեց և մտածեց, տեսաւ յանկարծ մի կրիայ, որին քաղցրութեամբ բարեւելուց յետոյ՝ ինքրեց և աղաչեց որ իւր թւի վերայ առնելով՝ անցկացնէ միւս կողմը իւր բունին մօտ. — «Շատ բարի», պատասխանեց կրիան, «եկ թւիս վերայ քեզ անցկացնեմ»։ նստեց կարիճը, իսկ Կրիան՝ լողալով սկսեց իւր ճանապարհորդութիւնը, բայց ջրի մէջտեղը չհասած՝ սկսեց Կարիճը իւր խայթոցով խայթել, «ի՞նչ ես անում բարեկամ» տեսց Կրիան. «ոչինչ» պատասխանեց կարիճը, փոքր միջոցից յետոյ աւելի սաստիկ սկսեց իւր խայթոցը, այստեղ կանգնեց կրիան և ասաց՝ «կամենում ես ինձ խայթել բարեկամ» պատասխան տուեց կարիճը, «ո՛չ, ո՛չ, բարեկամ, ես չեմ խայթում, այլ՝ իմ բնականն եմ գործ դնում, «շատ գեղեցիկ, շատ լաւ բարեկամ» պատասխանեց Կրիան, եթէ այդպէս՝ ուրեմն ես ևս, ահա այսպէս իմ բնականը գործ կը դնեմ...» ասեց և իսկոյն մտաւ ջրի տակ և լողալով գնաց միւս ափը, իսկ Կարիճը ջրի երեսին տատանելով անյայտացաւ։

ԱՌԱՄԸ։ Գողը գողիցը գողացաւ՝ Աստուած վերեւը դարձաւ։

ԴԱՍ 109. ԱՆԴԱՄԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԻԿԱՅԻՆ Բ.

Մարմին, Մեղամ, Ոսկր, Օճառ, Մսան, Ձիւ, Երակ, Շնչափող, Միս, Մըկան, Կաշի, Թաղանդ, Թել, Մաղ, Գանգուր։

ԱՆՋԳՈՅՇ ՈՐՍՈՐԴ.

Մի որսորդ տեսաւ հեռուից, որ թռչունները թառ են եղել ծառերի ծէրին. շատ ուրախ ու զուարթ դէմք ստանալուց յետոյ՝ որսորդը իսկոյն գնաց տուն, վեր առաւ հրացանը և վազեց դէպի ծառերը. կանգնեց որսորդը ծառերի մօտ՝ և բարձրացրեց հրացանի ոտը. — լաւ նշան բռնեց թռչուններին, և նոյն իսկ բռնեցին, երբ կամենում էր արձակել հրացանը՝ յանկարծ անդիտութեամբ ոտքը դրեց մի սարսափելի իժ օձի վերայ, որը՝ և իսկոյն առանց խնայելու խայթեց որսորդին. — Որսորդը վեր ընկաւ մերձ ի մահ և ասաց, «ափսոս ինձ, որ ես եկայ փոխանակ թռչուններին սպանելու՝ իմ անզգուշութեամբ, ահա ես ինքս եմ մեռնում»։

ՄԻՋՈՑ

Վայրկեան. Բոպէ. Ժամ. Օր. Գիշեր. Օրագիշեր. Շաբաթ. Միս. Տարի. Յիսնամեակ. Դար։

Արագիւն է բարձրաթուիչ թռչուն և յոյժ թշնամի օձերի։ Բանալիքով բաց են անում կողպէքները։

Արժանաւոր մարդին պատիւ են տալիս։

Բաղանիքում մարդիք լողանում են։

Միաժանը — կանաչ — կարմիրը՝ երեւում է անձրեւից յետոյ։

Աւազակին կ'ընեն բանդումը։

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ի՞նչ խորոզ է անել Կարիճը...: Ո՞րտեղ էն լինում Կրիստիլը...:
Ի՞նչ է հարկաւոր որորորէն...: Ի՞նչ արարած է Միծեւանը...: Դու
սիրում էս հորան...:

ԱՌԱՄ: Ելէ Դեմն սիրում էս՝ չէրոյ խոսի որ էրէն չ'անպարտւէս:

Ամբողջ աշխարհի մէջ,

Ազատ բաց օդի մէջ,

Ինչ բանի որ նայես՝

Դու շատ պարզ կտեսնես,—

Սեղանը կանգնած է,

Արևը փայլում է,

Քամին մեղմ փչում է,

Սպունգը ջրումն է:

Մեծանում են ծառեր,

Նայում են աչքեր.

Վարդը լաւ բուրում է.

Սոխակը երգում է:

Մոծակը կըծում է.

Տես պատկերահանը՝

Նկարում է պատկեր.

Դու մանուկ, ուրախ լի:

ԴԱՍ 110.

Մարդիկ և կանայք՝ մանկունք և աղջկունք՝ պարտաւորեն միշտ եկեղեցի գնալ.—նա, բացի հասարակ օրերից՝ ամեն կիրակնամտի, կիրակի և սրբոց տօների ժամաստցութեանց մէջ միշտ լինում եմ. ահա այսպէս եմ աղօթում «Աստուած իմ Արարիչ, ազաշում եմ իմ թոթով լեզուովը, յաջողութիւն տուր իմ ծնողաց, վարժապետաց և հոգարարձուաց. առը մեզ բոլոր ընկերներին սէր և միութիւն. ծուալիւր քո շնորհաց լոյսը մեր մաքի մէջ որ ամօթով չ'մնանք մեր ուսուցչաց մօտ. ժամանակ տուր մեզ Տէր որ բարի պատուներ ղործենք, պա-

տուներ և սիրներ մեր ծնողացը, և փառաբաններ Քո անուանը: Աստուած իմ, ներողամտութեամբ նայիր իմ մանկական հասակին և կատարիր իմ սրտի հայցուածը, բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուածածին և սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին և ամենայն Քո ընտրեալներին:

ՄՍԼԴՈՅ ՀԻՆԳ ԶԳԱՅԱՐԱՆՔԸ

Տեսանելիք. Հոտոտելիք. Ճաշակելիք. Լըսելիք, Շոշափելիք.

Աչքերով տեսնում ենք ամենայն բան: Քիչ—Պիչ՝ որով հոտ ենք առնում ամենայն բանից: Բերան՝ որով խմում ենք, ուտում ենք և ճաշակում մեր սրտի սիրածը: Անաշտի լսում ենք ամենայն ձայն և խօսուացք: Զեւառ և ապառ շոշափում ենք շատ բաներ:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ի՞նչ քեզ է լինում սպանիւր...: Ծո՞ղն է Դեմ Լե փեմ...:
Սա՞րն է Դեմ Լե Բլաւր...: Օր եւ փեշեր շանի՞ ժամ է...: Ինչո՞ւ է
լսնալսնիւր չաղաքն ու փեշն...: Տարին չանի՞ շաբաթն ունի...:

ԱՌԱՄ: Պահիր փողը սե օրոյ համար:

ԴԱՍ 111. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆՔ Ա. և Բ.

Աշխարհիս մէջ, առաջին կարգը՝ և քաղաքավարութեան տեղը, բռնում է՝ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԻՒՆԸ և ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ. որոնք մարդոյս երջանկաւէտ լինելու պատճառ կլինեն, պարտական ենք ուրեմն մենք, բոլոր ընկերներով որ այս երկու անդին պան-

ձը մանկութեան միջոցներէս գրկենք, որ յետոյ ամենայն բարիք կարողանանք գործելու, որով միշտ բաղդաւոր կ'ընենք մեր կենաց մէջ: Նրկրորդ՝ մեզ պիտոյ է, և հարկաւոր է վարուիլ ամենայն մարդի հետ քաղաքավարի. աղքատին և հարուստին մի կերպ պէտք է պատուենք՝ որ նոքա տեսնելով մեր պարկեշտութիւնը՝ սիրեն, գովեն, և պատուեն մեզ ամենայն տեղ:

Մէկ օր պատահեց Սոկրատես իմաստունին մի հարուստ մարդ՝ որ կարգաւ չգիտէր. վրէժն լաւ նայելուց յետոյ՝ ասեց, «ահա ոսկեղէն անասուն» Այս իմաստունին մէկը հարցրեց՝ «թէ աշխարհիս վերայ ո՞ր մարդն է գեղեցիկ.— Պատասխանեց «կրթուած մարդը»:

Գանձապետի մօտ լինում են պատրաստի դրամ:

Օգնութիւն հարկաւոր է տնանկներին:

Մարգարիտը թանգազին բան է:

Աշտարակ անունով Հայոց դիւղ կայ Նրեանի նահանգումը, շատ հարուստ և մեծ դիւղ է. այս դիւղեցը դուրս են եկել խելօք, անուանի և ուսումնական մարդիկ. այստեղից էր և մեր ՆՆՐՍէՍ Ե. Երջանկայիշատակ Կաթողիկոսը:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ահա՛ զեղ Տիգրան 100 Պարս—ընչոյ... հաճախեալս աւելի է...
այժմ 10 պէշ բաժին որս՝ ամէն մէկն 8 պաշտ... ի՞նչ հասց աւելի...
այժմ այդ բաժին որս՝ 5 պէշ... ի՞նչպէ՞ս է աւելի է...:

Առաջի տանողին՝ եզի քապողին.

Առաջի խաղ անողին՝ եզի չուռ ուզողին:

Ճիժը քաշեցի տես՝

վեղերը շարի և հե-

ռացի. խաղում ենք՝

ԴԱՍ 112. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ Գ.

Մատաղաւ եղբայրներ, մենք պէտք է խօսենք միշտ քաղցր բարի և օգտաւէտ խօսքեր, որ մեր միւս ընկերները մեզ տեսնելով՝ բարի օրինակ վեր առնեն, որ խելօք տղերք լինին:

ԽԱԿ ՊՏՈՒՂ ՈՒՏԵԼԸ.

Խաւ պտղին ասում ենք ցոգողակ: Յոգողակ ուտելը շատ փնաս է: Նրեկ մեր ընկեր Տիգրանը մօրից ծածուկ իրանց պարտիզումը կերել էր. և նորանից էլ տկարացել է. տեսնումք տղերք, ահա այս օր էլ վարժատուն չի եկել ես գնացի տեսայ նորան, խեղճը շատ տաքութիւն ունէր, սիրտն էլ խառսայ նորան, հազիւ մինչև մի ամիս խելքը դուրսը դաւ.— Նս, ու-

տում եմ այն ժամանակը՝ երբ բոլորովին պառու է լինում:
 Ո՛վ խելօք է՝ նա բոլորովին ցոգողակ էի ուտիլ:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Ի՞նչ էր ինքը Տեփուհ...: Ի՞նչ էի պիտոյել նա այդ ապու-
 չով...: Ի՞նչ էս ապուհ...: Ինչո՞ւ էի ինչ էի ապի...: Ե՞րբ էս
 աղջկան...:

ԴԱՍ 113.

Ուսուցիչ: Աղօթք գիտե՞ս:

Մանուկ: Այո՛ գիտեմ մի քանի աղօթքներ, որոնցից զլիսաւորը՝
 ինչպէս պատմել է մայրս, «Տէրունական Աղօթքն է»
 որ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ինքն աւանդեց մեզ:

Ուսուցչ. Ուրեմն ի՞նչ ես աղօթում:

Ման. Աղօթում եմ, նախ՝ որ Աստուած իմ ծնողացս երկար
 կեանք տայ և բարի օրեր, որ ինձ միշտ այսպէս ու-
 րախ և ուսման մէջ պահեն:

Ուսուցչ. Յետոյ ի՞նչ կաղօթես:

Ման: Աղօթում եմ, որ Աստուած ամենայն մարդկանց բա-
 րի տայ: Աղօթում եմ որ իմ բարեբախտներս հաստու-
 ցումն շնորհէ: Աղօթում եմ, որ գոռոզ և հպարտ
 մարդիկը՝ մեղմանան և խոնարհին միմեանց: Աղօթու-
 մեմ իմ վարժապետաց առողջութեան համար, որ ա-
 ռանց նորանց մենք ոչինչ չենք կարող իմանալ:

Ուսուցչ. Ելէս, ծաղկես և ծերանաս: Ի՞նչ կ'աղօթես աշխար-
 հի համար:

Ման: Աղօթում եմ, որ մարդիկ միմեանց սիրեն և հեռա-
 նան նախանձից: Աղօթում եմ, բանդարկելոց ազատու-

թիւն: Աղօթում եմ հիւանդաց առողջութիւն: Աղո-
 թում եմ երկրիս սարարտութիւն: Աղօթում եմ որ
 հարուստքը, չհարստահարեն տնանկին: Աղօթում եմ,
 որ մարդիկ ողորմեն աղքատին: Աղօթում եմ որ ան-
 կարգ երիտասարդները՝ կարգաւորուեն: Աղօթում եմ
 որ աշխարհիցս մարդասպանութիւնը վերանայ: Աղո-
 թում եմ որ զիւղացին և քաղաքացին միմեանց հա-
 լասար եղբայր ճանաչեն:

Ուսուցչ. Աստուած օրհնէ քեզ:

ԱՌԱՅ: Ծշմարտութեան խոսողը՝ արարարութեան էլ չայտնէ:

Հան. Ինքը ծլած ծաղիկ է, } Ձեռ ես տալիս մարմին է՝
 Ի՛. Յանկարծ տեսար նա փոխիլց, } Մէկէլ տեսար կանանչեց:

ԴԱՍ 115. ԿԵՏԵՐԻ ԱՆՈՒՆԵՐԸ:

Բուժ՝ Ստորակէտ , Միջակէտ . Պերջակէտ : Մակա-
 կէտ՝ Շեշտ՝ Պարոյկ՝ Երկար՝ Ենթամայ - Պատիւ. —
 Փակագիծ: () Կաւիճք « » Չակերտ » « Նշանաստղ * Կետեր....:

ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՂՈՒԹԻՒՆ

Աստուած վեց օրումը, ոչինչ բանից ստեղծեց աշխարհը:
 Մարդկանց ստեղծել է Աստուած և տուել է բանական հաս-
 կացողութիւն և անմահ հոգի. ամբողջ աշխարհը և նորա մէջ
 բոլորը՝ Աստուած ստեղծել է մարդի համար:

Աշխարհիս մէջ կան՝ Ժժմունք, միջիմք, սողունք, թռու-
 չունք, անասունք, զաղանք և վերջապէս մարդ: Մարդին նը-
 ժանութիւն ունի կապիկը շատ մասերով և բնութեամբ: Թու-

Թակ անուանով Թռչունը, համարեայ մարդոյ նման կարտասանի:

Աշխարհը բաղկանում է հողից և ջրից. ջուրը երեք անգամ շատ է հողից: Աշխարհս բաժանվում է չորս մասը:— Այն կողմից՝ որ դուրս է գալիս Արևը՝ ասում ենք ԱՐԵՒԵԼՔ: Իսկ նորա հակառակ կողմն է՝ ուր մայր է մտնում արևը ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ: Աջ կողմը արևելքից՝ ուր փչում է տապախառը քամի անուանում ենք ՀԱՐՍԻ: Իսկ ձախ կողմից՝ ուր փչում է սառը քամի անուանում ենք՝ ՀԻՒՍԻՍ: Նս երբ որ երեսս անումեմ Աղօթարանը՝ այն է, արևի դուրս գալու կողմը, լինում է Արևելք. իսկ քամակըս է՝ Արևմուտք, Աջու կուռս է Հարաւ. իսկ Ձախը Հիւսիս:

Հողը տաքանում է և փայլում՝ արեւից: Մեծ քարերով շինում են հիմը, միջակ քարերով շինում են տներ և պատեր. իսկ փոքրիկ քարերից պատրաստում են սալայտակ:

Քարերը բաժանվում են շատ տեսակ, որոնցից ահա մի քանիսը. Լեռ, Քաւանկ, Փուխր, Սև, Կարմիր, Չէշաքար, Յասպիս, Մարմար, Պորփիր, Էն:

Հաց ուտելու ամանիքը լինում են Յաղճապակից:

Նս, յորանչելու—արշկոտալու միջոցին միշտ ձեռքս բերնիս եմ դնում, որ անկարգ բերանս բաց չլինի:

ԱՌԱՄ: Առէ՛ն Կէտ՝ Գէրէ՛ է: Նրանի՛ նորան որ ինչորտայ՝ և ինչորտայ՝ ինչորտայ:

ԴԱՍ 116. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԲԱՐԻՔՆԵՐԻՅ՝ ԶՈՒՐ Լ ԱՆՉՐԵՒ:

Ջուրը, այնպիսի մի գերազանց հարկաւոր բան է՝ որ առանց նորան անկարելի է մընալ:— Առհասարակ աշխարհիս

մէջ, մարդիկ, անասունք, գաղանք, Թռչունք, սողունք և այլն, աննկարագրելի հարկաւորութիւն ունին ջրի: Ահա ինչպէս բանական և անբան արարածք՝ նոյնպէս և ամենայն բոյժք, ըսկսեալ՝ տունկ, ծառ, խոտ. բանջար, և այլն ապրում են և մեծանում ջրով. եթէ չլինի ջուրը՝ չենք գտնիլ և ոչ մի բան, բոլորը չորացած՝ և անհետացած կլինեն աշխարհիցս: Ահա այսպէս և առանց անձրևի չենք կարող մնալ. նորա համար որ, եթէ չլինի անձրև՝ չենք ունենալ ցորեն. — եթէ չլինի ցորեն՝ սով կլինի աշխարհիս մէջ. իսկ եթէ սով՝ ապա ուրեմն և մահ: Դարձեալ, եթէ չլինի անձրև՝ չեն աճիլ և չեն մեծանալ անտառները, եթէ չլինեն անտառները՝ չենք ունենալ վառելու փայտ. եթէ չկայ վառելու փայտ՝ ուրեմն ձմեռները մենք կըմըրսենք և կհիւանդանանք. իսկ եթէ ցրտից հիւանդանանք և հնար չլինի տաքանալու՝ ահա ուրեմն և մահ:

Ս Ր Ե Ր

Դանակ. Դաշնակ. Դա-

շոյն. Խարբ. Դահնայ.

Դադուր. Դաշապըր.

Աշտէ. Նրկսայր. Դե-

ղարդ. Միասայր. Շէշտ

Նիղակ. Նետ. Սա-

տուր. Սակր. Սայր.

Սայրասուր. Սիկար-

եան. Սլաք. Սուր.

Թուր. Սուին. Տէգ.

Վաղակաւոր. Փքին:

ԱՌԱԾ: Ո՛րքան ծանօթներ առնեալ Տարս՝ դարձեալ հարկաւոր է թե
 Բարեկամ:

ԴԱՍ 117. ՓԱՅՏ

Փայտերը կտրում են անտառներից և բերում են քաղաքները ծախելու: Փայտերը գործ են ածում հետեւեալ գլխաւոր բաների համար, այն է՝ երկար և միջակ հաստ և ուղիղ փայտերը գործ են ածում առաստաղները—կտուրները ծածկելու համար. որին ասում ենք ԳեմԱն: Երկար, շատ հաստ և ուղիղ պինդ փայտերը գործ են ածում շինութեանց համար, այն է՝ դռներ, լուսամտներ, պահարաններ և այլն: Իսկ ամենահաստ և պինդ գերանները, գործ են ածում սեան համար: Բայց ծուռ ու մուռ փայտերը անտառներումը կտորում են ձողում, ու բերում են վաճառում վառելիքների համար. որին ասում ենք՝ ՅԱԽ: Գերանը՝ որ ինքնիրեն արեւից ճաքում է սկսում է այսպէս, չըթ, չըթ չըթ չըթ չըթ: Տախտակները շինում են ամենահաստ գերանից:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Մարդիկ ի՞նչ պահպանութիւն առնին յետ Էնդաւանից...: Ո՞վ պահէ Բախաւանութիւն...: Ի՞նչ ի՞ համար...: Ո՞վ է Տարսաւան...: Ո՞վ է իտուղ է Տարսոյ նման արպառանիլ...: Ո՞վ է Էն Էն...: Ո՞վ է Բախաւան...:

Հանելուկ: Կայ մի տեսակ մեծ ու փոքր,—

Ի՞նչ. Ընտանեաց մէջ անասուն,

Տիրօջ պահող, այլոց խայթող՝

Մն նոքա միշտ հաստատուն:

ԱՌԱԾ: Գեղեցիկութիւնը Էն Էն Էն է,
 Ինչ աստիճանութիւնը՝ նորա պարտն է:

ԴԱՍ 118. ԱՍՏՈՒԱԾ ՍՅԵՂԾԵՅ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԱԶԴԸ:

Աստուած բոլոր բարիքները ստեղծեց և կարգաւորեց, յետոյ տեսաւ որ ամենայն բան պատրաստ է, ասաց՝ հարկաւոր է ուրեմն նոցա և տիրապետող. ուստի առաւ ձեռքը հող՝ փչեց և տուեց ոսկր, մարմին, անմահ հոգի և բանականութեան հասկացողութիւն. ասելով՝ «ահա բոլոր բարիքները քեզ համար, տիրապետիր և կառավարիր այս ամենին» և անուանեց Ադամ: Յետոյ կանգ առաւ, նայեց իւր չորս կողմը և տեսաւ, որ ամեն անբան արարածք ուրախանում են իւրեանց ընկերներովը, իսկ բանական մարդը՝ թմրած է իւր միայնութեամբ. ուստի առաւ Ադամի կողքը ոսկր, փչեց նորան և ստեղծեց ընկեր. այն է՝ կին, տուեց նոյնպէս մարմին, անմահ հոգի և բանականութիւն, ու անուանեց Եւայ: Արթնացաւ Ադամ և զարմանալով ուրախացաւ, երբ տեսաւ յանկարծ իւր մօտ նստած քնքոյշ ընկեր ասելով՝ «ահա սորա մարմինը իմ մարմնիցն է՝ և ոսկրն իմ ոսկրիցը»: Տեսաւ Աստուած սոցա միմեանց սէրը և ասաց «ուրեմն աճեցէք և բազմացար՝ ք և լցրէք երկիրը ձեր պտուղներով» ասաց և հանգիստ առաւ Աստուած: Ահա այսպէս Աստուծոյ հրամանովը ծնեցին որդիք և լըրեցին աշխարհի մէջ. որոնց պտուղները մենք ենք, ուստի պարտական ենք ամեն ժամանակ աղօթք անել, փառք տալ և փառաբանել նորա Անուանը և անվերջ թագաւորութեանը. ինչպէս այժմ, նոյնպէս և միշտ յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Տարուայ մէջ երբեք է շատ ցախ գործածում...: Իսկ ամառը...:
Իսկ էրեք սալա գործածում...: Աստուած էրք սպեղծեց ճարտիւն...:

ԱՌԱՄ: Լսելու՝ մշտ պատրաստ է լինի. կեղծաորութիւնից զգոյշ Գնա՝

ԴԱՍ 119. ՓՈՂԱՀԱՐ

Մի փողաճար պատերազմի սաստիկ միջոցին, գերազան-
ցեց իւր փողի ձայնը, որով աւելի գրգռելով՝ կատաղեցաւ պա-
տերազմը. ուստի թշնամիներից մի քանիօր յանկարծ վրայ վա-
զեցին ու գերի բռնելով՝ տարան փողաճարին. և երբ կամե-
նում էին սպանել՝ ասաց նա, «խնդրում եմ ձեզ ինձ ներողու-
թիւն տուէք, որովհետեւ ես իմ կենացս մէջ, բացի այս փո-
ղեցը ոչ մի սուր չեմ առել ձեռքս և մարդ չեմ սպանել» պա-
տասխանեցին թշնամիքը, «այո՛ մենք ևս իսկ դորա համար է
որ քեզ ենք կամենում սպանել. պատճառ՝ թէ և դու չէիր պա-
տերազմում՝ բայց քո փող ածելովդ չափազանց գրգռում էիր
այլոց կռուի մէջ. ուրեմն և մեռիր, որովհետեւ դու ես բոլո-
րի պատճառը:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Աստուած, եւոյնն ասալ սպեղծեց լէ Ադամին...: Երբ սպեղ-
ծեց Ադամին...: Փոշազարին սպանեցին լէ ոչ...: Աստուած քանի՞ օ-
րում սպեղծեց աշխարհը...: Իսկ լէ քի գրում...: Իսկ էն ան-
ում դանախով...:

ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ ԲԵՐԻԻ

Ակառ. Բերդ. Ամրոց. Միջնաբերդ. Դղեակ:

ԱՌԱՄ: Սափերից դժուշայիք, երբ Աղուէսը իսկի չարաչել:

ԴԱՍ 120. ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղթերի վերայ գրում ենք զիր, որին ասում ենք գրու-
թիւն. որ բաժանվում է հետեւեալ մասերով: Տոմսակ, Անդոր-
րագիր, Ստացագիր, Կադակցագիր, Պայմանագիր, Հաշտագիր,
Բաժանագիր, Հաւատարմագիր, Վկայագիր, Իրաւագիր, Փոխա-
նակագիր, Միջնորդական գրութիւնք. Այցելագիր, Նամակ,
Խնդիրք, Պատճէն, Յայտարարութիւն. Զեկուցումն, Ցուցակ,
Մուրհակ:

Այս բոլոր գրութիւն գրողին ասում ենք, ԳՐԱԳԻՐ:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Թղթերի վերայ տպվում են՝ դասատեար,
դասագիրք, գրքոյկ, գիրք, Ժամագիրք, Լրա-
գիր, Օրագիր, Ըմնագիր, Հաբաթաթերթ,
Կիսամնաթերթ, Տարեցոյց, Օրացոյց: Գրք-
քեր տպողին ասում ենք Տպագրիչ: Տառեր
շարողին ասում ենք գրաշար: Մուր քսողին
ասում ենք մրազարկ:

ԴԱՍ 121. ՀԱՐԱԶԱՏ ՀԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԻՒՆ

Մի մութ գիշեր, մի երևելի գող մտաւ մի պարօնի տուն կողոպտելու:—Տան շունը, որ հաւատարմութեամբ պահպանում էր բակը՝ յանկարծ լսեց անկոչ հիւրի ոտների ձայն, հաշեց իսկոյն և աւազակի վերայ յարձակուեց, պատռաւ շորերը և չթողեց որ տուն մտնի: Աւազակը տեսաւ որ այս հաւատարիմ գազանը ձեռքից չի թողնում, ուստի, մի կտոր հաց տուեց նորան. բայց շունը չընդունեց, այլ՝ կատաղաբար ասաց «ես չեմ կամենում քո հացը. որովհետեւ իմ տիրօջ թշնամիներս, եթէ ես ընդունեմ քո հացը՝ իմ տիրօջ բոլոր բաները դու կզողանաս»:

Հերուն՝ որով գործում են, թիկից՝ զանազան բաներ: Ծուղ՝ որով գործում են զիւրին բաներ:

Ձագար՝ որով ածում են, շրշերի մէջ գինի, օղի և այլ ջրային բաներ:

Խսի՛ր՝ որը փռում ենք գորգերի տակ:

ԱՌԱԾ: Ինչի՞ համար է եղբայրս՝ երբ սրբուհի էսքէմս չէ:

ԴԱՍ 122. ԱՆՋԳՈՅՇ ՄԱՐԻ

Մի քաղաքացի փողոցից անցնելու միջոցին՝ տեսաւ որ մատանիների քարեղեններ են ծախում. ուստի մօտացաւ ակնածախին և խնդրեց ցոյց տալ իրան Զմրուխտներ. բերեց ակնածախը և իսկոյն վաճառեց երեք հատ. առաւ քաղաքացին և գնաց տուն. կռեց իւր ամուսնոյն և տալով նորան ուրախացրեց. ամուսինը յայտնելով իւր շնորհակալութիւնը փաթաթեց թղթի մէջ և դրեց սեղանի վերայ. այրն գնաց ճեմելու:

Անցաւ մի երկու ժամ, կրկին տուն եկաւ այրն առաւ հրացանը և կամեցաւ լցնել. վառօտը և թուղթը լցնելուց յետոյ՝ վեր առաւ սեղանի վերայից փաթաթած թուղթն, կարծելով որ գնտակի կտորներ է և քցեց առանց բացանելու հրացանի մէջ ու գնաց որս: Որսորդութիւնից յետ դարձաւ, և սկսում էր հանգստանալ երբ հարցրեց նորան կինը, «թէ ո՞ւր է գրծ «բուխտները»» Երբ լսեց այրն՝ սկսեց փոխել դիմաց գծագրութիւնը և զգալ իւր անզգուշութիւնը, որի համար երկուքը ևս ցաւեցին, որ ինչի՞ մարդս առանց խոր մտածելու գործում է այն՝ որը իրան փաս է բերում:

Հ Ա Ր Ց Ե Ր

Հարսիս լեւան հեղեղանքն ի՞նչ է...: Բաղադրեմ ի՞նչ պիտի առնեմ որ աղաւթային դիմախոսները...: Ուրեմն ո՞վ է մեղաւոր, ինչը լէ այն...: Ինչի՞ է՞նչ մեր դռները հողաւոր...:

ԱՌԱԾ: Տասն անգամ հարածիք՝ մի անգամ խօսիք:

ԴԱՍ 123. ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ ՀԱՍԿԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ընկերներ, երեկ մեր տունը մի նոր վարժապետ եկաւ հօրըս տեսութեան. նստեց, խօսեց հօրս հետ, յետոյ դարձաւ ինձ և ասաց, սիրելի զառնուկ, կարդա՛ մի քանի տող և ինձ պատմիր, ես իսկոյն կարդացի և սկսեցի պատմել, բայց չկարողացա լաւ բացատրել, յետոյ ասաց նա՝ «մանուկներ Ձեզ բաւական չէ՞ որ միմիայն լոկ կարդաք.—այլ հարկաւոր է ուղիղ հասկացողութեամբ և մտաւութեամբ հասկանաք կարդացածը. «նորա համար որ, ով վտտէ կարդում նորան ոչ դք չէ պատմում, լաւ կարդալը՝ մե՛ծ օգուտ է, նորանից ամենայն բարիք կարելի է սպասել»:

Հ Ա Ր Յ Ե Ր

Այն վարժապետն ինչպէս հարցէր...: Ի՞նչ էր նպատակը որ
 հարրաւ արուէյ...: Ընկերիւն էրքէ եւս վայելու...: Ինչ նախաճաշի՞նք...
 Ինչի՞ համար եւս գնում...:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՏԵՐԸ

Արծիաս. Երեւել. Զիրաւ. Մուղ. Ոսխա. Ոսկիք. Աւարայրի:

ԴԱՍ 125.

Ես գրում եմ և կարգում առանց սխալների. կարգաւոր-
 միջոցին երբէք մատնեւ չեմ տանում տողերի վերայ, այլ ես
 սուր նայում եմ աչքով և կարգում եմ այն ձայնով՝ ինչ ձայ-
 նով որ խօսում եմ. ես միշտ պատկերում եմ իմ ուսուցչին, այն-
 պէս որ, դասիս ժամանակը կանգնում եմ, գլուխ եմ տալիս և
 սկսում եմ պարզ արտասանութեամբ կարգաւ, այսպէս եմ վար-
 ւում և դպրոցի հիւրերի հետ. որոնք կամենում են ինձնից
 կարգաւ լսել. ես նստած սովորում եմ միմիայն իմ մենակ մի-
 ջոցիս և ընկերներիս հետ: Կուրծքս չեմ կպցնում գրասեղանին
 և մէջքս չեմ կռայնում, որ խիստ վնասէ ասում են. գլուխս
 պահում եմ բարձր, վիզս պահում եմ ուղիւ և արձակ, վզնոցս
 կապում եմ թոյլ. քիթս միշտ մաքրած եմ պահում. բերանս
 բաց եմ անում չափաւոր. արշկոտալիս ձեռքս դնում եմ բեր-
 նիս. միշտ դէմքս լինում է ուրախ. եթէ ինձ վերայ բարկա-
 նում է ուսուցիչս, ես դարձեալ ուրախ եմ, որ ինձ սիրելով
 կամենում է ցոյց տալ իւր անդոհունակութիւնը, որով ես ըս-
 կում եմ լինել աւելի զգաստ և զգոյշ. ձեռքերս, եղունկներս,
 բերանս և ականջներս միշտ լուանում եմ որ մաքուր լինեն:
 Մասներիս վերայ թանաքի բծեր չեն լինում:

ՍՈՒՐ ՊԱՏԱՍԻԱՆ

Մի մարդ հարցրեց մի ուսումնականի «Թէ
 «որ շատ գիտուն ես՝ ինչո՞ւ ապա աղքատես...»
 պատասխանեց՝ «այո՛ շատ բան սովորեցի և շատ
 «գիտութիւն իմացայ, բայց արծաթսիրու-
 «թիւն չսորվեցի»:

ՄԻՇՏ ՏՂԱՅ

Մի իշխանի կին որդի չունենալով՝ միշտ տրտում էր,
 ուստի մեծ փափագանօք միշտ աղօթում էր, — յանկարծ Աս-
 տուած պարգեւեց նոցա մի զաւակ: Անցան քանի մի տարիք,
 երբ մանուկը արդէն մտաւ չափաւոր հասակի մէջ, բայց բո-
 լորովին անմիտ: Ցաւօք սրտիւ տեսանելով իշխանը, տաաց իւր
 կնօջը «դու որ շատ վաղուց տապտապում էիր և խնդրում էիր
 ունենալ տղայ՝ ահա ասիկ գտար և ունեցար մինը՝ որ իւր
 բոլոր կեանքի մէջ լինելու է Ռշտ Կայ: Սիրելի ընկերներ աշ-
 խատներ որ մենք ևս Ռշտ Կայ չմնանք, այլ խելօք և հասկա-
 ցող մարդ դառնանք:

ԴԱՍ 126. ԱՂԹՔ

Ես աղօթք անելու ժամանակը, բոլորովին ուշ ու միտքս
 մաքրում եմ և դառնում եմ դէպի մեր ստեղծող ԱՍՏՈՒԱԾ. ու
 սկսում եմ ամենայն ջրմեռանդութեամբ աղօթք անել. այն է՝
 խօսել ԱՍՏՈՒԾՈՅ հետ. — Շնորհակալութիւն անել նորանից,
 փառք տալ նորա անչափ և գթառատ ուղորմութեանը, աղա-

չել, խնդրել, հայցել երկրպագութեամբ, որ ազատէ մեզ պատահական և ամեն տեսակ փորձանքներէրից:

Ն Ե Ր Կ Ե Ր

Նօթ, Սնդոյր, Սուր, Սրիկոն, Սանդիք, Տինաբարիս, -Կինաբարիս, Տորոն, Պաղլէզ, Բորակ, Ըրջասպ:

ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ:

Աստուած ստեղծեց աշխարհս, և այն ամենայն բոլորը՝ ինչոր կայ երկրագնդիս վերայ: Յետոյ մարդկային սեռը ստեղծեց և դրեց դրախտի մէջ: Ամենաառաջին մարդն էր Ադամ: Եւ ամենաառաջին կինն էր Եւայ: Ամենաառաջին մարդաստանն էր՝ Կայէն, որին Աստուած սարսափելի կերպով անիծեց և պատժեց: Ամենաառաջին սպանուածն էր՝ Աբել, որ Կայէնի եղբայրն էր: Աշխարհիս մէջ ամենից շատ ապրեց Մաթուսաղայ: Ամենից հաւատով, և Աստուծոյ հաճելի մարդն էր Հայրն Աբրահամ: Ամենից ուժով մարդն էր երկրիս վերայ՝ Սամսուէն, որ առիւծին պատառեց: Ամենից իմաստունն էր՝ Սողոմոն, որ տան և երկու տարեկան միջոցին թագաւոր նստեց:

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս Որդին Աստուծոյ՝ եկաւ աշխարհ չարչարուեց, խաչուեց, մեռաւ, թաղեցաւ և յարեաւ ի մեռելոց, մեզ դժոխքէր փրկելու համար: Ամենաառաջին Քրիստոսնայ մարտիրոսն էր՝ Սուրբն Ստեփաննոս Նախապաշտ: Ամենաառաջին Քրիստոսնայ և անդրանիկ արքայն էր՝ Աբգար Հայոց թագաւորը, Արշամայ որդին, որ հաւատաց և ընդունեց ջեր-

մեռանդութեամբ Քրիստոսի Աստուծութիւնը 32 թ: Ամենաառաջին Քրիստոսնայ աղքատասէր թագուհին էր՝ Աբգար թագաւորի կինն Հեղինէն, որ 42 թ: Նրուսագէմութեամբ բաց արեց իւր զանձը և աղքատաց ու տնանկաց բաժանեց: Հայաստանի ամենաառաջին լուսաւորիչն էր՝ Սուրբն Թադէոս Առաքեալ, որին նահատակեց Սանատրուկ Հայոց թագաւորը, Աբգարի մահուանից յետոյ 48 կամ 49 թ: Ս. Թադէոսից յետոյ՝ եկաւ Հայաստան և քարոզութիւն արեց Ս. Բարդուղիմէոս, որ և կոչուեցաւ «Հայաստանի քարոզիչ»: Մեր Հայաստանի երկրորդ լուսաւորիչն էր՝ բաղմնալուսար Սուրբն Գրիգոր, որ և անուանուեցաւ «Բաղմներախտ Հայր լուսաւորիչ Հայաստանեայց տշխարհի»: Ս. Էջմիածինը շինուեցաւ 301 թ. երբ դուրս բերին Ս. Գրիգորին Խորվիրապից:

ԲԼԲԻԻԼՆ (Սոխակն) առ ՎԱՍՐԻՆ

1. Ո՛չ քուն ունիս ո՛չ դատար, Կամիս հանել կարօտը՝
Խեղճ իմ բլբիւլ պատվական. Քո սիրեկան թանգ վարդին:
- Ողջ գիշերը պտըտում ես՝ 4. «Ի՞նչես այդչափ տեղերվում,
Սիրոյդ բացուիլը տեսնես: «Դու իմ համար ողջ գիշեր.
2. Սիրեկանիդ թփերը, «Արդեօք քեզից աւել ո՞ւմ»
Տատանում է մեղմ քամին. «Խոնարհին իմ տերեւներ:
- Անհամար կոկոմները՝ 5. «Մի՛ նեղանար սիրեկան,
Քեզ քաշում է իւր հոտին: «Պատրաստվում եմ բացուելու.
3. Բայց և այնպէս փափագտ, «Ահա՛ ճեղքվում են թշերըս՝
Դու չես առնում լիովին. «Ահա՛ բացուեց կարմիր վարդ:»

Ա. Ս. Գ.

ՀՐԱԽԻՐՈՒՄՆ Ի ՎԱՐԺԱՏՈՒՆ:

1. Գառնուկ երեկայք շուտով վեր կացէք,
Վաղոց է հաւը ծըկլըկուն կանչել,
Արեւն ընկել է լուսամուտը՝
Եւ օրը բաւականին բարձրացել:
Շուտով լուացուէք և հաղնուեցէք՝
Ու ջերմ սրտերով աղօթքի կանգնէք:
2. Աղօթքից յետոյ՝ սիրով շտապէք,
Դէպի ուսումնարան հաւաքուեցէք:
Տեսէք, մարդիկ, անասունք և թռչունք՝
Բոլորը գնում են իրենց գործին,
Մեզնից փախչում է ողջ գիշերը:
Բարիլոյսը զրկւում առաւօտին:
3. Քաջանայք գնացել են սուրբ տաճար,
Նրկրագործը՝ իւր վաստակին արգար:
Մարդիկ վաղվղում են դէպի փողոց՝
Այգեպանը տունում է, ձեռք քաղոց:
Տուր և առնողը՝ վաճառատունը,
Ծառայողը՝ իւր դիւանատունը:
4. Թռչունները իրենց ձագերի հետ,
Վաղոց է դուրս են եկել բոցներէց:
Ձէն ձէնի տուած սիրով միմիանց հետ՝
Ծլվլում են ամենայն կողմերից,
Ահա այսպէս ամենը իւր գործին՝
Իսկ դուք մանուկներ, սիրէք զպրոցին:

Ա. Ս. Գ.

ԽԵԼՈՒ ԵՐԵԹԱՆԵՐԻ ԵՐԳԸ:

1. Ո՛վ կասի կարգաւն անպէտք ա մարդուս,
Կարգալով պէտքէ մեր աչքն բացուի,
Որ լաւ իմանանք ի՞նչ կայ աշխարհքումս՝
Եւ ուրիշն երբէք մեզ ծաղը չանի:
2. Լաւ իմացէք դուք, ծնողք սիրելիք,
Որ ձեր ասածը մեր մտքումն ունինք,
Աշխարհքն աշխարհքով դիպչի անցանի՝
Մենք ձեր բարի խրատն միշտ կը կատարենք:
3. Թող Աստուած միշտ ձեզ բաղդաւոր պահի.
Ձեր շփաքն մեր գլխիցն անպակաս լինի,
Ինչ որ ձեր սիրտն ա մենք միշտ այն կանենք՝
Որ բարեկամաց սիրտն ուրախացնենք:

Խ. Աբովեանց:

Իմ մայրենի քաղցր լեզու
Կեանց անսասան, կեանց յաւէտ.
Կեանց միշտ լեզուդ Հայկարժան՝
Կեանց ծաղկալից ծաղկաւէտ:

Կ. Պօլսոյ Էրգերէց:

Վ. Ե. Ր. Զ.

„ՊԱՐՏԷՋ ՄԱՆԿԱԿԱՆՆԻ՝ ԱՅԲԱՅԵՆԱՐԱՆԻ՝

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ ԲԱՑԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա. Օղին է, (արագ):	ԺԵ. Թանաքամանն է, որը մէջն կայ
Բ. Եկեղեցւոյ առաւօտեան զանկակա-	քձուար, որ ինչպէս կամենաս
Հարուժիւնը. — Կրօնը չէ տալը:	կը դրես:
Գ. Սուրբ եկեղեցին է:	ԺԶ. Նաւթն է:
Դ. Տարուայ չորս կանաւներն են,	ԺԷ. Աթուռն է նստելու:
Փարուն, Ամառ, Աշուն, Ձմեռ:	ԺԸ. Շաքարն է:
Ե. Կողմնքն է (անդաշտը):	ԺԹ. Գրիչն է, որ վերցնում է միշտ
Զ. Սերմերն են, որ ցանում են մար-	թանաքը:
դերում, ծլում են, և կանաչում	Ի. Գիւղացիք և քաղաքացիք, որ մի-
են մարգերը:	միանց չեն սիրում:
Է. Հաւն է:	ԻԱ. Երկաթն է, որ կը քցում են կրա-
Ը. Հոսողն է:	կի մէջ կարմրում է:
Թ. Երկաթէ գրիչն է իւր կոթովը:	ԻԲ. Հարսանքատունը կամ նոյն տեսակ
Ժ. Գրքերն են:	տեղերը:
ԺԱ. Փոստն է որ տանում է նամակներ:	ԻԳ. Առհասարակ ծառերի պտուղներն
ԺԲ. Բարկանան է մարդոյս:	են, որ սկսում են ծագիլ. յետոյ
ԺԳ. Ռուսաց շաքարի գլուխներն են:	փոքր առ փոքր մտակում է,
ԺԴ. Հայկէլն է:	չենց ձեռն տալիս՝ ծագիլը
	թափում է, և մնում է ցոլորակը:
	ԻԴ. Շուշն է:

Տ Պ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ս Խ Ա Լ Ն Ե Ր

Երես	տող	սխալ	ուղիղ:
14	5	Ոս-կի	Ոս-կի
16	1	Այլեւարանից	Այլեւարանից
17	4	խախաւ	փախաւ
—	—	ձվձվալով	Ծվձվալով
19	4	Սուրճը	Սուրճը
20	14	Պաղկ	Բողկ
21	19	ձվձվացիներ	Ծվձվացիներ
23	8	շարժում	շարժում
—	24	լաւ	լաւ
25	6	սոփոքրած	սոփոքրած
—	8	ճիճվում է	ծվձվում է
27	1	վարձագրում	վարձատրում
31	19	Մղրապոս	Մկրապոս
80	1	պատու	պատու

ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔԸ

Բ. Կ,

- Ա. Նոր Տաղարան կամ ազգային երգարան 1866 — 30
- Բ. Դաւիթ Բէգ ընտիր մատենագրութիւն Սիւնեաց 1871 — 60
- Գ. Ստորագրութիւն հռչակաւոր մեծի ուխտին Այրիվանայ Ս. Գեղարդայ. հանդերձ պատմական ծանօթութեամբ. 1873 1 —
- Դ. Ծաղիկ Ընտանեաց Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. տետր. 1876 - 1885 թ. 1-60
- Ե. Սենեքերիմ թագաւոր Հայրց Վասպուրականի ողբերգութիւն 5 արարածով 1878 1 —
- Զ. Բրիչ, քննութեամբ պատասխան և հերքում մըն „Գրիչ“ ստորագրութեան 1879 — 15
- Է. Ի՞նչ բան է ժանտախտը, ի՞նչ բանով կարելի է փրկուել նորանից և այլ տարափոխիկ տկարութիւններէ: Ժողովրդական և հասարակաց մատչելի խրատ բժիշկ Իլինսկայ: — 15
- Ը. Վերաւորում Սկիւռ 1881 թ. — 10
- Թ. Աղէքսանդրի երազը 1883 թ. — 6
- Ժ. Գնդակ խաղացող Փղերը 1884 թ. — 7
- ԺԱ. Օրացոյց 1876 — 1885 թ. —

2013

